

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PRÁVNÍ A PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY POUŽITÍ
STŘELNÉ ZBRANĚ U PŘÍSLUŠNÍKŮ VYBRANÝCH
BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ**

Autor práce: Václav Muchka, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Václav Muchka, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Právní a psychologické aspekty použití střelné zbraně u příslušníků vybraných bezpečnostních sborů

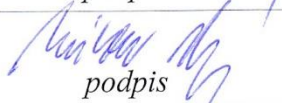
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Legal and Psychological Aspects of the Use of Firearms by Officers of Selected Law Enforcement Forces

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

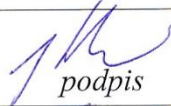

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Bc. Milan Veselý

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2021

Cíl bakalářské práce: Cílem teoretické části bakalářské práce bude analyzovat nejdůležitější právní a psychologické aspekty použití střelných zbraní. Cílem praktické části bude vlastní průzkumné šetření za účelem zjištění, v jaké míře jsou příslušníci bezpečnostních sborů těmito aspekty ovlivňováni a jakým způsobem se s nimi vyrovnávají.

Student: Václav Muchka, DiS.	22.12.2021 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý	10.1.2022 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	24.1.2022 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	26.1.2022 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	31.1.2022 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Milanu Veselému za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále mé poděkování patří kolegům z Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky za jejich názory a postřehy při konzultacích pasáží této bakalářské práce.

ABSTRAKT

MUCHKA, V. *Právní a psychologické aspekty použití střelné zbraně u příslušníků vybraných bezpečnostních sborů: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 110 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Milan Veselý

Klíčová slova: bezpečnostní sbor, kontrolní orgán, právo, psychologická pomoc, psychologie, služební zbraň, střelná zbraň.

Bakalářská práce se zabývá právními a psychologickými aspekty použití služebních střelných zbraní příslušníků Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky. Definuje základní pojmy, bezpečnostní sbor, střelná zbraň a služební zbraň. Analyzuje základní právní normy zvolených bezpečnostních sborů. V bakalářské práci je zahrnuta Generální inspekce bezpečnostních sborů a v rámci jednotlivých zvolených bezpečnostních sborů i jejich vnitřní kontrolní orgány. V praktické části jsou tyto aspekty analyzovány na základě výsledků dotazníkového šetření cíleného mezi příslušníky, neboť širší oprávnění použití střelných zbraní přináší značnou míru osobní zodpovědnosti a zároveň kontroly, která ústí v náročnost rozhodovacích schopností.

ABSTRACT

MUCHKA, V. *Legal and Psychological Aspects of the Use of Firearms by Officers of Selected Law Enforcement Forces: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 110 pp. Supervisor: Mgr. Bc. Milan Veselý

Key words: duty gun, firearm, inspection department, law, law enforcement force, psychological help, psychology

This bachelor thesis deals with the legal and psychological aspects of the use of duty firearms by officers of the Police of the Czech Republic, the Prison Service of the Czech Republic and the Customs Service of the Czech Republic. Defines the basic terms, law enforcement force, firearm and duty gun. Analyzes the basic legal standards of selected law enforcement forces. The bachelor thesis includes the General Inspection of Law Enforcement Forces and within the individual selected law enforcement forces their internal inspection departments. In the practical part, these aspects are analyzed on the basis of the results of a questionnaire survey targeted among officers, because more legal permits to use firearms bring a considerable degree of personal responsibility and control, which results in the complexity of decision-making skills.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Střelná zbraň.....	12
2.1 Druhy zbraní.....	12
2.2 Zbraně Policie České republiky	13
2.3 Zbraně Vězeňské služby České republiky.....	16
2.4 Zbraně Celní správy České republiky	17
3 Právní normy.....	19
3.1 Policie České Republiky	20
3.2 Vězeňská služba České republiky	22
3.3 Celní správa České republiky.....	23
3.4 Trestní zákoník a trestní řád	24
3.5 Výkon práv a plnění povinností	26
4 Kontrolní orgány	28
4.1 Oddělení vnitřní kontroly	28
4.2 Oddělení prevence a stížností.....	29
4.3 Odbor 50 – vnitřních činností.....	30
4.4 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	31
5 Psychologické aspekty	33
5.1 Vnější aspekty	33
5.1.1 Přírodní procesy	34
5.1.2 Taktika a technické prostředky	36
5.1.3 Prostředí	38
5.1.4 Okolnosti.....	40
5.2 Vnitřní aspekty	42
5.2.1 Temperament.....	42

5.2.2	Motivace.....	43
5.2.3	Strach.....	44
5.2.4	Stres.....	46
5.2.5	Biorytmus těla	47
5.3	Psychologická pomoc bezpečnostních sborů	48
6	Dotazování	51
6.1	Hypotézy	51
6.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření	52
6.3	Vyhodnocení hypotéz.....	93
	Závěr	95
	Seznam použitých zdrojů	98
	Seznam příloh.....	101
	Seznam zkratek	102
	Seznam tabulek	103
	Seznam grafů.....	104
	Seznam obrázků	105
	Přílohy.....	106

Úvod

Pro bakalářskou práci bylo autorem zvoleno téma „Právní a psychologické aspekty použití střelné zbraně u příslušníků vybraných bezpečnostních sborů“. Toto téma bylo pro autora jednoznačnou volbou. Jako příslušník Policie České republiky je autor i vášnivým střelcem, často navštěvuje střelnice v okolí svého bydliště a získal v minulosti zbrojní průkaz. Dlouhou dobu se zajímá o zbraně a střelivo.

V rámci svého služebního zařazení u Policie České republiky dlouhá léta působil v rámci tzv. prvosledových hlídek. Při této práci jsou kladeny vyšší nároky na rychlé rozhodování, taktiku a samozřejmě i rozšířený výcvik střelby ze služebních zbraní. S tímto plně souvisí nutná znalost právních předpisů a jsou kladeny vyšší nároky na psychickou odolnost při použití střelných zbraní.

Do nedávna byl autor služebně zařazen u Pohotovostní motorizované jednotky v Praze. Neustále se setkává se skutečností, jak příslušník ozbrojeného sboru s přibývajícími zkušenostmi reaguje na použití zbraně jinak, než nastoupivší nováček.

V bakalářské práci bude pracováno s termínem bezpečnostní sbor. Bezpečnostní sbor je složka státu, která zajišťuje jeho vnitřní bezpečnost a chrání jeho občany. Každý bezpečnostní sbor je určen k plnění úkolů na úseku jejich působnosti. Tyto úkoly jsou určeny samostatnými právními normami. V současné době má Česká republika celkem 7 bezpečnostních sborů.

Bezpečnostním sborem se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.¹

Příslušníci těchto sborů nejsou jejich zaměstnanci, ale jsou k nim ve služebním poměru. Toto přináší jistá práva a povinnosti na úsecích jejich působnosti. Další skutečností jsou omezení plynoucí ze zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 1, odst. 1.

Jak ze seznamu bezpečnostních sborů vyplývá, nejsou všechny ozbrojené. Ozbrojený bezpečnostní sbor, pro plnění úkolů jemu svěřených, využívá pro ochranu příslušníků a výkonu jejich práv a povinností zbraní.

Pro účely této bakalářské práce budou rozebrány následující ozbrojené bezpečnostní sbory:

- a) Policie České republiky
- b) Vězeňská služba České republiky
- c) Celní správa České republiky

V této práci nejsou zmíněny žádné skutečnosti, které jsou obsaženy v interních aktech řízení jednotlivých bezpečnostních sborů, žádné informace podléhající zvláštnímu režimu práce s utajovanými informacemi apod. Veškeré citované formulace jsou z veřejně přístupných zdrojů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem teoretické části bakalářské práce bude analyzovat nejdůležitější právní a psychologické aspekty použití střelných zbraní. Cílem praktické části bude vlastní průzkumné šetření za účelem zjištění, v jaké míře jsou příslušníci bezpečnostních sborů těmito aspekty ovlivňováni a jakým způsobem se s nimi vyrovnávají.

Širší oprávnění použití střelných zbraní přinášejí vyšší míru osobní zodpovědnosti a zároveň kontroly, která ústí ve vyšší rozhodovací schopnosti a tím i ve vyšší psychologickou zátěž. V práci bude autor vycházet z odborné literatury a ze zažité praxe. Budou zde vymezeny základní pojmy, analýza základních právních norem na úseku zbraní a střeliva, a to včetně kontextu norem vybraných ozbrojených sborů.

2 Střelná zbraň

Definice pojmu **střelná zbraň** – tj. zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost.²

Z definice vyplývá, že pod pojem střelná zbraň, jak je definován, lze zařadit i mechanické zbraně, jako jsou např. kuše, nebo též zbraně plynové.

Pro účely této bakalářské práce je definován i pojem **služební zbraň** – tj. zbraň, která je přidělena příslušníkovi bezpečnostního sboru a pro jejíž používání je náležitě vyškolen a vycvičen.

Vzhledem ke skutečnosti, že v rámci ozbrojených sborů jsou používány různé služební zbraně, je důležité k další analýze definovat rozdělení zbraní. Pro účely tohoto rozdělení je využito názvosloví dle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu.

2.1 Druhy zbraní

Zbraně lze rozdělit několika způsoby:

a) podle použitého náboje/střely:

- I. **kulová zbraň** - palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu kulovými náboji nebo kulovými střelami, případně speciálními náboji nebo střelami pro kulovou zbraň
- II. **broková zbraň** - palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu brokovými náboji, případně speciálními náboji pro brokovou zbraň
- III. **kombinovaná zbraň** - palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu kulovými náboji nebo kulovými střelami, případně speciálními náboji nebo střelami pro kulovou zbraň a s hlavní (hlavněmi) pro střelbu brokovými náboji, případně speciálními náboji pro brokovou zbraň³

² Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Příloha č. 1, část první, bod 1. a 2.

³ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Příloha č. 1, část první, bod 7., 8 a 9.

IV. **expanzní zbraň** - palná zbraň, jejíž konstrukce vylučuje použití kulového náboje nebo náboje s hromadnou střelou⁴

b) podle délky hlavně:

I. **krátká zbraň** - palná zbraň, jejíž délka hlavně nepřesahuje 300 mm nebo jejíž celková délka nepřesahuje 600 mm

II. **dlouhá zbraň** - palná zbraň, která není krátkou zbraní⁵

c) podle způsobu opětovného nabití:

I. **samočinná zbraň** - palná zbraň, u níž se opětovné nabití děje v důsledku předchozího výstřelu a u které konstrukce umožňuje více výstřelů na jedno stisknutí spouště

II. **samonabíjecí zbraň** - palná zbraň, u níž se opětovné nabití děje v důsledku předchozího výstřelu a u které konstrukce neumožňuje více výstřelů na jedno stisknutí spouště

III. **opakovací zbraň** - palná zbraň se zásobníkem nebo jiným podávacím ústrojím, u níž se opětovné nabití děje v důsledku ručního ovládní závěru nebo mechanického otočení revolverového válce⁶

d) speciální:

I. **taser** – jedná se o zbraň, která reflektuje funkci elektrického paralyzátoru na vzdálenost až 10 metrů. Při stisknutí spouště dochází k vystřelení elektrod a elektrický impuls zneschopní zasažený živý objekt elektrickým impulsem po dobu 5 vteřin.

2.2 Zbraně Policie České republiky

Pistole jsou součástí osobní výzbroje příslušníků Policie České republiky. V současné době je stále nejvíce rozšířená zbraň CZ75D Compact ráže 9 mm. Tato zbraň je povolna nahrazována zbraní Glock 17 ráže 9 mm. Ve výbavě Pohotovostní

⁴ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Příloha č. 1, část první, bod 5.

⁵ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Příloha č. 1, část první, bod 10. a 11.

⁶ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Příloha č. 1, část první, bod 12., 13. a 14.

motorizované jednotky v Praze rovněž doplněna o taktickou svítilnu TLR-1.

Pistole je krátká ruční palná zbraň obvykle s jednou hlavní s drážkovaným vývrtem a nábojovou komorou, která je nedílnou součástí hlavně.⁷ Pistole jsou v současné době rozšířeny nejvíce jako zbraně osobní ochrany. Vzhledem k jejich velikosti a jisté kapacitě zásobníku je jejich použití nejpraktičtější.

Obrázek 1 Pistole CZ75D Compact⁸

Obrázek 2 Pistole Glock 17⁹

Do výbavy prvosledových hlídek v současné době patří nejvíce rozšířené samočinné zbraně Heckler & Koch MP5 ráže 9 mm. Tyto zbraně pozvolna nahrazují

⁷ KOMENDA, J. *Manipulace se zbraní při zkoušce odborné způsobilosti – pro žadatele o zbrojní průkaz*. 5. vydání. Brno: Legraf, s.r.o., 2018. str. 21.

⁸ Fotografie vlastní tvorby autora.

⁹ Fotografie vlastní tvorby autora.

starší zbraně Sa 58 ráže 7,62x39, u těchto v minulosti šlo na dobu svého vzniku o mimořádně vydařený zbraňový systém, který je poměrně lehký a též vysoce funkční, ale především o místně velmi rozšířenou zbraň.¹⁰ Tyto zbraně svojí velikostí nejsou určeny pro každodenní nošení a jsou určeny převážně pro speciální úkoly.

Obrázek 3 Puška CZ 858 Tactical 4V (klon zbraně Sa58)¹¹

Obrázek 4 Samopal Heckler & Koch MP5¹²

V současné době došlo k rozšíření osobní výzbroje příslušníků o speciální typ zbraně – taser, ten reflektuje funkci elektrického paralyzátoru na vzdálenost až 10 metrů. Při stisknutí spouště dochází k vystřelení elektrod a elektrický impuls zneschopní zasažený živý objekt elektrickým impulsem po dobu 5 vteřin.

¹⁰ ČERNÝ, P. *Manuál obranné střelby II - Defenzivní a taktické použití pušky a brokovnice*. Praha: Grada, 2013. str. 16.

¹¹ Fotografie vlastní tvorby autora.

¹² Fotografie vlastní tvorby autora.

Obrázek 5 Taser s hlavicí¹³

2.3 Zbraně Vězeňské služby České republiky

Mezi zbraně příslušníků vězeňské služby patří rovněž pistole. Nejvíce rozšířeným typem je CZ75 B, ráže 9 mm. Pro účely strážních činností na úseku ochrany objektu věznice může být příslušník vybaven samočinnou zbraní CZ Sa 61 ráže 7,65 Browning, označovaný též jako Škorpion. Od roku 2019 jsou tyto samočinné zbraně nahrazovány modernější CZ Scorpion EVO 3 S1.

U obou těchto zbraní je výhodou jejich velikost a pohodlně se vejdou do opaskových pouzder, proto jsou vhodné i delšímu nošení při výkonu služby. U samočinné zbraně Sa 61 je možné jako u ostatních samočinných zbraní využít i nosných popruhů. Příslušníci Vězeňské služby České republiky nejsou pro výkon služby vybaveni tasery. V testovacím režimu docházelo pouze k testování taseru příslušníky zásahové jednotky Vězeňské služby České republiky, avšak nebyly nikdy testovány ve výkonu v použití proti vězňům.

Při výkonu dozorcí a strážní služby ve vnitřních prostorách věznice slouží příslušníci vězeňské služby beze zbraní. Pro výkon služby je příslušník na tomto zařazení vybaven pouze služebním opaskem, který je vybaven osobními ochrannými prostředky, též donucovacími prostředky – pepřový sprej, předváděcí řetízky, pouta a teleskopický obušek. Výjimkou z tohoto pravidla je jedna zóna věznice Horní Slavkov, kde při výkonu dozorcí a strážní služby je příslušník vyzbrojen osobní zbraní při dohledu nad speciálně vybranou skupinou vězňů, pracujících v této zóně.

¹³ Fotografie vlastní tvorby autora.

Obrázek 6 Pistole CZ 75 B¹⁴

Obrázek 7 Sa 61 Škorpion¹⁵

2.4 Zbraně Celní správy České republiky

Do základní osobní výbavy příslušníka Celní správy České republiky aktuálně patří rovněž pistole a to Glock 19, ráže 9 mm. Výhodou je rovněž velikost, která je vyhovující ke každodennímu nošení při výkonu služby.

Pro výkon speciálních úkolů může být výzbroj příslušníka doplněna o samočinné zbraně typu Sa 61 Škorpion nebo Sa 58, tyto zbraně jsou v současné době nahrazovány moderní variantou CZ Scorpion EVO 3 S1. Nevýhodou těchto zbraní je opět velikost, kdy jejich použití je omezené právě pro výkon těchto speciálních úkolů.

¹⁴ ČESKO. ČESKÁ ZBROJOVKA, A.S. *Pistole CZ 75 B*. [online] Česká Zbrojovka, a.s., © 2022 [cit. 2022-02-06].

¹⁵ Fotografie vlastní tvorby autora.

Speciálními zbraněmi je u Celní správy České republiky vybaven útvar - Skupina operativního nasazení. Tato skupina je vybavena samočinnými zbraněmi AR15, různými brokovnicemi apod. V současné době dochází k postupnému výcviku příslušníků i na nový typ zbraně – taser. Tento by měl být zaváděn do osobní výbroje příslušníka ve výkonu služby po novelizaci příslušné právní normy.

Obrázek 8 Pistole Glock 19¹⁶

Obrázek 9 CZ Scorpion EVO 3 S1¹⁷

¹⁶ ČESKO. ARMED STORE S.R.O. *Pistole Glock 19*. [online] Armed Store, s.r.o., © 2022 [cit. 2022-02-11].

¹⁷ ČESKO. ČESKÁ ZBROJOVKA, A.S. *Semi-auto samopal CZ SCORPION EVO 3 S1*. [online] Česká Zbrojovka, a.s., © 2022 [cit. 2022-02-06].

3 Právní normy

Právní normy prostupují celou společností. Bezpečnostní sbory nejsou výjimkou a každý jednotlivý bezpečnostní sbor má od zákonodárce jasně stanovená práva včetně povinností, které souvisejí s použitím střelných zbraní při výkonu jejich pravomocí.

Je nutné definovat jednotlivá oprávnění. Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu je pouze obecnou právní normou. Jednotlivé zákony o bezpečnostních sborech poskytují příslušníkům práva a povinnosti navíc od běžných občanů, kteří se v civilním životě řídí právě tímto zákonem o zbraních a střelivu, avšak neexistuje jeden jediný zákon, který by postihoval všechny bezpečnostní sbory týkající se zbraní současně.

Základním rozdílem je, že příslušník bezpečnostního sboru nemusí být držitelem zbrojního průkazu. Zákonodárce samozřejmě předpokládá skutečnost, že příslušník bezpečnostního sboru pracuje s přidělenými zbraněmi, pro jejichž používání je náležitě vyškolen a vycvičen. A pro výkon jejich práv a povinností tuto skutečnost umožnil.

Školení a výcviky příslušníků bezpečnostních sborů mají jasně daná pravidla na úrovni jednotlivých bezpečnostních sborů. Zároveň s tímto jsou příslušníkům jejich práva a povinnosti neustále připomínána a musí se podrobovat pravidelnému přezkoušení těchto znalostí a dovedností.

Do této skupiny lze přeci jen zasadit jednu skupinu právních norem, která postihuje všechny bez výjimek a tou je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a zákon č. 141/1968 Sb., trestní řád. Trestní zákoník obsahuje definice okolností vylučujících protiprávnost, tj. mimo jiné i možnost použití zbraní v tomto případě a dále trestní řád upravuje postupy orgánů činných v trestním řízení, v tomto případě po použití zbraně se škodlivými následky.

Škodlivým následkem lze rozumět újmu na zdraví, životě, či majetku. Právě tyto následky a jednání, které k nim směřovalo, musí být náležitě příslušnými orgány prošetřeno. Jen díky tomu je možno zabránit svévolnému výkladu jednotlivých práv jednotlivci. Druhým pohledem ovšem do tohoto následně vstupují jak na úrovni jednání tak i následku psychologické aspekty.

Pro další postup je nutno rozebrat jednotlivá zákonná ustanovení vybraných bezpečnostních sborů.

3.1 Policie České Republiky

Policie České republiky je vázána zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tento zákon umožňuje mimo jiné i použití zbraně jako donucovacího prostředku. A to konkrétně jako úder střelnou zbraní, hrozba namířenou střelnou zbraní a varovný výstřel.¹⁸

Tento zákon dále upravuje použití zbraně v následujících případech:

- a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi,
- b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,
- c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,
- d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,
- e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor,
- f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,
- g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo
- h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.¹⁹

Zde je nutno zmínit co nebo kdo je **nebezpečný pachatel**, když není nijak blíže definován žádnou právní úpravou. Je jím třeba rozumět v zásadě pachatele, kteří představují natolik závažnou hrozbu pro život či zdraví, vězně na útěku, recidivisté a dokonce i osoby, které byly Policií České republiky za nebezpečného pachatele

¹⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 52, písm. m, n, o.

¹⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 56, odst. 1.

výslovně označeny.²⁰ Toto dělení vychází mimo jiné z judikátu Nejvyššího soudu 6 Tdo 643/2009.²¹

V tomto kontextu je nutné nahlížet odlišně na taser. Ten je možno použít jako kontaktní paralyzér, tak i vystřelením elektrod. Toto použití je speciálně upraveno v zákoně jako donucovací prostředek. Konkrétně se jedná o slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek a vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky.²²

Avšak tuto zbraň lze použít i proti zvířeti. V České republice nežijí volně divoká agresivní zvířata, většinou jsou plachá tak v tomto ohledu přichází do úvahy použití proti psům. Pachatelé mohou užít svého psa a poštvat proti příslušníkům. Výhodou této zbraně je, že zvíře utrpí úlek a od útoku může upustit, tedy není nutné zvíře ihned zabít, i když tato možnost je zákonem umožněna.

Analýzou této právní normy lze dojít k ještě jednomu závěru, hrozba namířeným taserem není podle zákona brána ani jako donucovací prostředek, ani jako použití zbraně. Tuto skutečnost lze využít při zákroku proti pachateli a využít jako psychologický prostředek. Ovšem pouze za předpokladu, že daný příslušník byl pro tuto zbraň náležitě vyškolen a vycvičen pro její použití.

Mediální tvorba dostupná v České republice na druhou stranu částečně způsobuje přehnaná očekávání jak ze strany veřejnosti, tak nově nastoupivších příslušníků. Vzhledem k dostupnosti amerického formátu se můžeme setkat s přehnanými požadavky na zpracování kriminálních stop nebo i snadného použití zbraní. Velmi často rezonuje myšlenka zavedení anglosaského práva použití zbraní i v naší republice, jako nástroj, který tolik nesvazuje ruce a umožňuje její širší použití.

²⁰ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. str. 228-229.

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 6 Tdo 643/2009.

²² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 52, písm. b a d.

3.2 Vězeňská služba České republiky

Vězeňská služba České republiky je vázána zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky. Tento zákon umožňuje mimo jiné i použití zbraně jako donucovacího prostředku. A to konkrétně jako úder střelnou zbraní, hrozba namířenou střelnou zbraní a varovný výstřel.²³

Tento zákon dále upravuje použití zbraně v následujících případech:

- a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,
- b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby,
- c) zamezil útěku osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem,
- d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno,
- e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.²⁴

Zákonodárce u Vězeňské služby České republiky vložil do ustanovení, že zbraně může být užito příslušníkem pouze výjimečně. Toto ustanovení například v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky chybí. Dalším zásadním rozdílem je, že zákonodárce neumožňuje příslušníkovi Vězeňské služby České republiky použití zbraně v krajní nouzi.

Dalším zásadním rozdílem je, že zákonodárce v současné platné právní normě neumožňuje použití taseru na distanční vzdálenost. Ustanovení o donucovacích prostředcích hovoří pouze o slzotvorném, elektrickém nebo jiném obdobně dočasně zneschopňujícím prostředku.²⁵

Lze se samozřejmě domnívat, že z povahy úkonů, které příslušníci Vězeňské služby České republiky provádějí, lze tato oprávnění považovat za dostatečná, avšak z této právní normy je zřejmé, že by zasloužila novelizaci v podobě použití

²³ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky, § 17, odst. 2, písm. k, l, m.

²⁴ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky, § 18, odst. 1.

²⁵ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky, § 17, odst. 2, písm. f.

moderních nesmrtících prostředků, jako je například právě taser. Vzhledem ke skutečnosti, že příslušníci vězeňské služby jsou rozděleni do dvou vnitřních kategorií, jedni jsou příslušky tzv. „vězeňské strážce“ a druzí tzv. „justiční strážce,“ lze uvažovat o novelizaci tohoto zákonného ustanovení.

Dalším pohledem je nutno zmínit, že příslušníci Vězeňské služby nejsou jen obyčejnými strážnými, ale i oni přicházejí do kontaktu s veřejností, ať už v oblasti střežení věznic a vazebních věznic ale právě i při střežení prostor soudů a dalších justičních budov.

3.3 Celní správa České republiky

Celní správa České republiky je vázána zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky. Tento zákon umožňuje mimo jiné i použití zbraně jako donucovacího prostředku. A to konkrétně jako úder střelnou zbraní, hrozba namířenou střelnou zbraní a varovný výstřel.²⁶

Tento zákon dále upravuje použití zbraně v následujících případech:

- a) v případě nutné obrany nebo v krajní nouzi,
- b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakrojuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,
- c) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného služebního zákroku,
- d) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,
- e) aby odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje chráněný objekt orgánů celní správy nebo objekt ministerstva, orgánů finanční správy nebo Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v nichž orgány celní správy zabezpečují dodržování veřejného pořádku, po marné výzvě, aby bylo upuštěno od tohoto útoku,
- f) aby přinutil k zastavení dopravní prostředek, jehož řidič na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví a nelze-li jej zastavit jiným způsobem,²⁷

²⁶ Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, § 44, odst. 1, písm. h, i, j.

²⁷ Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, § 45, odst. 1.

- g) aby zneškodnil zvíře bezprostředně ohrožující život nebo zdraví osob nebo bezprostředně ohrožující život a zdraví jiných zvířat,
- h) když osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozby namířenou střelnou zbraní nebo donucovací prostředek varovný výstřel, neuposlechne příkazů celníka směřujících k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby.²⁸

Stejně jako policisté slouží příslušníci Celní správy České republiky v terénu a interagují s veřejností. Na porovnání oprávnění je zřejmé, že jsou velmi podobné. Za zmínku stojí, že příslušník Celní správy České republiky může použít zbraně proti zvířeti i v případě, že zvíře ohrožuje jiná zvířata. Toto oprávnění u příslušníků Policie České republiky i příslušníků Vězeňské služby České republiky chybí.

V případě použití taseru na distanční vzdálenost jsou na tom příslušníci Celní správy České republiky stejně jako příslušníci Vězeňské služby České republiky. Ustanovení o donucovacích prostředcích hovoří v současně platné právní normě pouze o slzotvorném, elektrickém nebo jiném obdobně dočasně zneschopňujícím prostředku.²⁹ V blízké budoucnosti by však toto oprávnění mělo být již do zákona zakotveno.

3.4 Trestní zákoník a trestní řád

Trestní zákoník a trestní řád jsou dvě základní právní normy, které vstupují do života každého obyvatele České republiky. Příslušníci ozbrojených sborů tedy nejsou žádnou výjimkou a nepožívají žádné speciální výsady či imunity. Každý příslušník bezpečnostního sboru, jakož i každý člověk by měl mít přehled o jejich ustanovení, zvláště pak o trestním zákoníku. Zde platí, neznalost zákona neomlouvá.

Trestní zákoník, tedy zákon č. 40/2009 Sb. upravuje mimo jiné okolnosti vylučující protiprávnost. Výše bylo popsáno, že příslušníci ozbrojených bezpečnostních sborů mohou zbraně použít například v případech nutné obrany nebo krajní nouze, avšak v jednotlivých právních normách není specifikováno, co se těmito případy rozumí.

Pro výklad těchto ustanovení je třeba nahlédnout právě do ustanovení trestního zákoníku. Konkrétně tedy §29 tohoto zákona stanoví, co se rozumí **nutnou obranou**. Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem

²⁸ Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, § 45, odst. 1.

²⁹ Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, § 44, odst. 1, písm. b.

chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.³⁰

Dále §28 tohoto zákona stanoví, co se rozumí **krajní nouzí**. Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.³¹

Tato dvě ustanovení prostupují celou společností. Nutno znovu podotknout, jak bylo výše popsáno, příslušníci Vězeňské služby České republiky jsou při použití služební zbraně vázáni i spojením „jen výjimečně.“ A z popsaného zákona nejsou oprávněni služební zbraň použít v případech krajní nouze. Vzhledem k tomu, že trestní zákoník je obecnou normou a zákon o Vězeňské a justiční strážní České republiky je normou speciální může zde vzniknout rozpor o případném použití zbraně mimo vyjmenované případy. Bylo by třeba obrátěného právníka a velmi specifické situace, kdy by bylo možno použití zbraně v krajní nouzi tímto příslušníkem, kvalifikovat jako dovolené jednání.

Trestní zákoník dále svým §32 stanoví, že trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem,³² tj. **oprávněné použití zbraně**. Toto obecné ustanovení odkazuje na právě speciální normy jednotlivých bezpečnostních sborů. Ty také stanoví, co se rozumí „zbraní,“ neboť tento pojem není v jednotlivých zákonných předpisech identický. Pokud zvláštní předpis odkazuje na ustanovení o nutné obraně nebo krajní nouzi, musí být splněny podmínky stanovené trestním zákoníkem.³³ Ovšem paušálně se nedá říci, že jakékoliv jednání příslušníka se zbraní, jak je ve speciálních normách popsáno, je ihned a bez diskuze považováno za beztrestné.

Trestní řád, tedy zákon č. 141/1961 Sb. stanoví postupy a oprávnění orgánů činných v trestním řízení. Zároveň obsahuje ustanovení, které stanoví v §12, že příslušným orgánem k prověřování trestných činů příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů je Generální inspekce bezpečnostních sborů. A to v řízení

³⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §29.

³¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §28.

³² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §32.

³³ JELÍNEK, J., et al. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014. str. 63.

o trestných činech příslušníků Policie České republiky, příslušníků Vězeňské služby České republiky, celníků anebo zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v Policii České republiky, nebo o trestných činech zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě České republiky anebo v Celní správě České republiky, spáchaných v souvislosti s plněním jejich pracovních úkolů.³⁴

3.5 Výkon práv a plnění povinností

Tato skupina právních norem je specifická a dá se nazvat rovněž okolnostmi vylučujícími protiprávnost jednání příslušníků bezpečnostních sborů. V této skupině se nacházejí jednotlivá ustanovení, která příslušníkům bezpečnostních sborů poskytují jistá práva nad rámec běžných obyvatel. Tato ustanovení nenalezneme v jediném zákoně, ale jsou rozeseta v ustanoveních jednotlivých bezpečnostních sborů.

Například zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v §26 stanoví, že policista má k dispozici oprávnění osobu zajistit, tedy jí omezit na osobní svobodě a nemůže se tedy dopustit trestného činu zbavení osobní svobody dle ustanovení §170, zákona č. 40/2009 Sb, Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážii České republiky v ust. §17, odst. 5 pojednává o tom, že příslušník vězeňské služby může osobu omezit na pohybu připoutáním k vhodnému předmětu.

Tato vyjmenovaná jednání jsou pouze demonstrativním příkladem jednání, která ilustrují beztrestná jednání příslušníku bezpečnostních sborů. Na druhou stranu ovšem do této skupiny je nutno zařadit i výkon povinností. Každý zákon o jednotlivém bezpečnostním sboru obsahuje řadu omezení, zvláště k použití donucovacích prostředků či služební zbraně.

Zákonodárce samozřejmě nepředpokládal, že příslušník ozbrojeného sboru bude moci používat služební zbraň svévolně, tak mimo jednotlivé, výslovně povolené, situace kdy je příslušník oprávněn zbraň použít zanesl do jednotlivých ustanovení i omezující podmínky. Pro ilustraci zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky v §45 ihned za odst. 1, který stanoví přesný výčet dovolených použití služební zbraně v odst. 3, že v blíže definovaných případech je možno zbraň použít pouze tehdy, pokud by donucovací prostředky byly zjevně neúčinné. Dále odst. 4 pojednává o skutečnosti,

³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), §12, odst. 2, písm. b.

že příslušník musí před použitím pronést výzvu s výstrahou a stanovit podmínky, za kterých lze od výzvy upustit.

Samozřejmě právní normy bezpečnostních sborů obsahují ustanovení o tom, že příslušník musí být při použití služební zbraně opatrný, tedy neohrozit nezúčastněné osoby a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zakročuje. Dále ustanovení o poskytnutí lékařské pomoci osobě po zákroku a další. Veškeré tyto okolnosti, omezení a povinnosti vstupují dále do rozhodovacích procesů každého příslušníka individuálně.

Po každém použití zbraně příslušníkem ozbrojeného bezpečnostního sboru následuje prošetření celé situace, zda bylo možné za daných okolností reagovat jinak, či bylo takovéto použití zbraně přiměřené. Do této situace vstupují kontrolní mechanismy, kontrolní orgány, výslechy zúčastněných apod. S prověřováním samozřejmě souvisí i skutečnost, že každý, proti němuž zákrok příslušníka bezpečnostního sboru směřuje, může podat stížnost na zákonnost postupu.

4 Kontrolní orgány

Kontrolní orgány jednotlivých bezpečnostních sborů jsou podřízeny jejich ředitelům. Jejich existence je vázána na kontrolu jednotlivých příslušníků bezpečnostních sborů. Na zákonnosti jejich postupů, výkonu jejich práv a povinností. Kontrolní orgány se zabývají mimo jiné i stížnostmi občanů na jednotlivé příslušníky.

Tyto orgány mohou kontrolovat s pověřením příslušníky i při výkonu jejich běžných činností. Součástí jejich práce mohou být i tzv. zkoušky spolehlivosti jednotlivých příslušníků. Tímto se rozumí vytvoření jimi kontrolované situace, kde se zkoumá, zda a jak příslušník správně zareaguje a situaci vyřeší. O těchto situacích se příslušník dozví pouze tehdy, pokud jeho postup byl nesprávný. Pokud je vše v pořádku tak se o nich příslušník ani nedozví.

Zaměření těchto orgánů se pohybuje v rámci interních aktů řízení, na úseku kázeňských prohřešků apod. Pokud se jedná o trestněprávní odpovědnost příslušníků, pak zde působí centrální kontrolní orgán a tím je Generální inspekce bezpečnostních sborů. Tento speciálně vytvořený bezpečnostní sbor je postaven do jejich systému samostatně.

Generální inspekce bezpečnostních sborů rezonuje mezi příslušníky jako obrovský strašák, který rozhoduje o bytí nebo nebytí. Na druhé straně její vznik byl zamýšlen jako vznik jednoho nezávislého orgánu, mimo aparát jednotlivých bezpečnostních sborů, jehož ředitel se zodpovídá pouze předsedovi vlády a nikoliv žádnému ministrovi, jako je to v případě jiných bezpečnostních sborů.

4.1 Oddělení vnitřní kontroly

Oddělení vnitřní kontroly je součástí vnitřního mechanismu Policie České republiky. Zabývá se stížnostmi občanů na postup policistů. Mimo jiné řeší i jednání v rovině kázeňských přestupků, které je následně předáváno k řešení pracovníkovi s personální pravomocí.

V soustavě Policie České republiky zaujímá samostatné místo jako odbor zřízený při každém Krajském ředitelství Policie, resp. tedy při každém městském či obvodním ředitelství. Tento odbor je vždy odpovědný přímo nadřízenému řediteli.

Mezi příslušníky je vnímáno podobně jako Generální inspekce bezpečnostních sborů. I autor této práce se setkal s jejich prací na vlastní kůži. V elektronickém systému Policie České republiky mu byl doručen obsah stížnosti občana na zákonnost a přiměřenost jeho postupu. Výsledkem bylo několika stránkové vyjádření k jednotlivým bodům, které byly spolu s touto stížností dotazovány. Zároveň mimo jiné bylo zkoumáno, zda na videozáznamu z jednání s občanem byli policisté z této hlídky řádně a předpisově ustrojeni, protože i to by mohlo být vnímáno jako porušení interních aktů řízení.

Celý proces trval několik týdnů, kdy vlastně autor práce nevěděl, zda a jak bylo vše v pořádku, kdo další byl k věci dotazován a co za důkazní materiál vše bylo a jakým způsobem zkoumáno. Pouze ze skutečnosti, že ve věci nebyla dána negativní zpětná vazba, bylo usouzeno, že byla stížnost neopodstatněná.

Mezi další náplň tohoto kontrolního orgánu patří posuzování oprávněnosti použití donucovacích prostředků nebo služební zbraně. V tomto případě je prvně posuzováno přímým nadřízeným policisty a následně kontrolováno. Tudíž i vedoucí pracovník si zodpovídá své rozhodnutí, zda donucovací prostředek vyhodnotí jako oprávněný či nikoliv.

V případě použití taseru je vždy na místo použití voláno oddělení vnitřní kontroly, které okolnosti použití posuzují ihned na místě vzhledem k situaci a okolnostem. Bližší způsob rozdělení jejich odboru je běžným příslušníkům utajen, aby byla zajištěna nezávislost při rozhodování a posuzování vzniklých situací.

4.2 Oddělení prevence a stížností

Oddělení prevence a stížností patří do soustavy kontrolních orgánů Vězeňské služby České republiky. Mezi hlavní náplň jejich činnosti je prověřování a objasňování skutečností, které se staly mezi jednotlivými vězni, mezi jednotlivými příslušníky či případně mezi příslušníky a vězni.

Výsledky jejich prověřování a objasňování jsou předávány jednotlivým vedoucím daných odborů a řediteli věznice. Zde opět platí, že takto postupována jsou jednání mající znaky přestupku. Pokud se jedná o trestně právní rovinu mezi vězni, tak se věc postupuje Policii České republiky a pokud je ve zkoumaném trestně právním jednání zainteresován dozorce nebo civilní pracovník Vězeňské služby České republiky je celá věc předána Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Mimo tato jednání samozřejmě kontrolují dodržování dozorcí a strážní služby, zda nedochází k porušení interních zásad a interních aktů řízení. Jakož i úsluhám vůči vězňům apod. V případě zjištěných nedostatků či porušení těchto zásad je věc předávána k řešení řediteli věznice a má samozřejmě vliv i na služební hodnocení daného příslušníka a tím může dojít i k omezení jeho dalšího kariérního rozvoje.

Do této oblasti samozřejmě mohou vstupovat i podněty ze strany veřejnosti, tedy převážně od osob, které například navštěvují své příbuzné či známé ve výkonu trestu odnětí svobody, kteří mohou nabýt dojmu, že s těmito osobami je jednáno nestandardně, špatně či protizákonně. A jejich stížnosti musí být rovněž zaznamenány a cestou vnitřních záležitostí řešeny. S tím opětovně souvisí systém vyjadřování ze strany příslušníků ke každé jednotlivé stížnosti.

Samozřejmě analogicky s Oddělením vnitřní kontroly u Policie České republiky se rovněž zabývají oprávněností použití donucovacích prostředků vůči vězňům, či použité služební střelné zbraně. Které opětovně musí nést znaky přiměřenosti s ohledem na konkrétní situaci a okolnosti zákroku. Totéž platí o ústrojové kázni.

4.3 Odbor 50 – vnitřních činností

Odbor vnitřních činností patří do soustavy Celní správy České republiky. Tento odbor podobně jako Oddělení vnitřní kontroly u Policie České republiky stojí samostatně a je podřízeno příslušnému řediteli. Dělí se na dvě části. První částí je oddělení Inspekce, metodiky a prevence a druhé je samotné oddělení Vnitřní kontroly.

Mezi základní náplň jejich práce patří řešení stížností na postup příslušníků při zákrocích proti občanům. Prověřují zákonnost a přiměřenost jejich postupů a v případě že shledají porušení plynoucí z jednání majícího znaky přestupku nebo z jednání porušujícího interní akty řízení je celá věc předána nadřízenému pracovníkovi, který rozhodne o kázeňském potrestání.

Stejně jako u ostatních ozbrojených bezpečnostních sborů jsou příslušníci při zjištění jednání mající trestněprávní znaky předáváni k dalšímu prověřování a vyšetřování Generální inspekci bezpečnostních sborů. V rámci posuzování přiměřenosti zákroku a postupu nejen, že tento kontrolní odbor zkoumá například oprávněnost a důvodnost použití donucovacích prostředků či zbraně, ale zároveň zkoumá

správnost postupů na úseku výběru cel apod. Toto plyne ze specifických úkolů Celní správy České republiky na úseku ochrany finančních zájmů státu apod.

Mimo jiné dohlíží na likvidaci zabavených věcí příslušníky při výkonu jejich pravomocí. V tomto ohledu se jedná o kontrolu postupů například na úseku zabavených cigaret, alkoholu, falzifikátů oblečení a hraček, drog a také nelicencovaných výherních automatů či video loterijních terminálů. Samozřejmě do standardní práce tohoto odboru spadá kontrola příslušníků v terénu, tedy to co i u ostatních kontrolních orgánů, kontrola ústrojové kázně, vybavení, plnění úkolů dle instruktáže apod.

4.4 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Generální inspekce bezpečnostních sborů je bezesporu nejvyšším kontrolním orgánem nad všemi těmito vybranými bezpečnostními sbory. Jejich úkolem je, jak bylo zmíněno v kapitole právních norem, prověřování a vyšetřování trestných činů příslušníků, civilních zaměstnanců těchto sborů při výkonu jejich služebních povinností, jakožto i trestných činů, kde mohlo dojít k zapojení některých těchto osob.

V kontextu použití donucovacích prostředků se jedná o prověření skutečností, které by mohly naplnit zejména znaky trestného činu dle ust. § 329, zák. č. 40/2009 Sb. – Zneužití pravomoci úřední osoby, resp. dle ust. § 330, zák. č. 40/2009 Sb. – Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti. V kontextu použití služební střelné zbraně dochází též k prověření skutečností na úseku trestných činů proti životu a zdraví a dalších. Vzhledem k tomu, že na každého jednotlivého příslušníka se přímo vztahuje působnost trestního zákoníku, nelze zde vypisovat veškeré trestné činy.

Ve světle možnosti trestního stíhání příslušníka a s přihlédnutím k horlivosti některých vyšetřovatelů rezonuje mezi příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů jako největší strašák nad jejich postupy. Nikdo nechce vystavit sebe riziku popotahování a několika leté nervozitě plynoucí z prověřování a délky soudních jednání. Horlivost příslušníků inspekce může být doložena velmi detailním zkoumáním služebního zákroku.

Tento názor mezi příslušníky autor práce slýchává neustále. Generální inspekce bezpečnostních sborů několik měsíců pitvá zákrok, na jehož vyhodnocení má příslušník jen zlomek sekundy. Tato skutečnost ústí do výsledku, že ze strachu z vlastního stíhání se může příslušník rozhodnout špatně při provádění zákroku, nebo co je horší

se rozhodnout zákrok vůbec neprovést, což samo o sobě je rovněž závažným pochybením.

Generální inspekce bezpečnostních sborů je však zřízena jako nezávislý kontrolní orgán, který má být nestranný a strážit v české společnosti zájmy občanů před zlovůli některých příslušníků. Nutno zmínit, že nežijeme v ideálním světě a přešlapy některých příslušníků v oblasti páchání trestné činnosti, nutí společnost k existenci tohoto kontrolního orgánu. Páchání trestné činnosti je plně v rozporu s posláním jednotlivých bezpečnostních sborů a musí být potíráno.

Na druhou stranu je nutno uvést, že pokud příslušník vyhodnotí správně veškeré skutkové okolnosti vedoucí k použití donucovacích prostředků, taseru či zbraně, kdy při jejich použití dojde ke zranění nebo usmrcení pachatele pak i ze strany Generální inspekce bezpečnostních sborů je případ odložen a vyhodnocen jako přiměřený a oprávněný a dále se jím nezabývají.

Příslušník ozbrojeného sboru se tedy dostává mezi takový pomyslný kámen konání a opomenutí, musí zvažovat jak právní tak psychologické důsledky plynoucí ze zákroku. Nikdo žádnému neřekne: „Rozhodni se tak, či onak.“ Každý příslušník se musí rozhodnout sám a správně! Toto vše působí jako velká psychologická zátěž, která ovlivňuje samotné rozhodovací schopnosti každého příslušníka.

5 Psychologické aspekty

Psychika člověka je souhrnem všech jevů, kterými člověk prožívá sám sebe, i své okolí, vnějších projevů prožívání a zkušeností.³⁵ Psychologické aspekty, které ovlivňují střelbu ze zbraní, jsou velmi závislé na samotné osobě a osobnosti střelce. Každý z nás vnímá tyto faktory velmi subjektivně. Různá míra ovlivnění je zcela dána nejen zkušenostmi střelce, ale i jeho odolností vůči stresu nebo externím vlivům.

Poznání vlastní psychologické stránky je velmi často vnímáno například u odstřelovačů nebo u sportovních střelců. Každý střelec, i příslušník ozbrojeného bezpečnostního sboru, klade důraz na přesnou střelbu. Té se dá dosáhnout poznáním těchto vlivů, jejich práci s nimi a minimalizací reakce vlastního těla a mysli na tato rozptýlení.

Aspekty, které dokáží působit na osobu střelce a jeho mysl, jsou rozděleny do dvou hlavních skupin, a to:

- a) vnější aspekty
- b) vnitřní aspekty

Provázanost těchto skupin faktorů působí společně. Vždy dochází k reakci mysli na podněty jak z vnějšího, tak z vnitřního prostředí. Vnitřní faktory může střelec ovlivnit sám, vnější nikoliv. Pro přehlednost analýzy následujících aspektů je nutno na příslušníka ozbrojeného bezpečnostního sboru dále nahlížet jako na střelce.

5.1 Vnější aspekty

Vnějšími aspekty jsou takové, které působením okolních vlivů působí na osobnost střelce a mohou ovlivňovat reakci jeho těla jak fyziologickými, tak psychologickými projevy. Reakce, kterou vnější aspekty způsobí, může být po psychologické stránce střelcem utlumena nebo zcela potlačena. To však neznamená, že vnější vlivy nepřestávají působit i nadále.

Skupina vnějších aspektů je velmi obsáhlá. V této oblasti vlivu se nacházejí např. přírodní procesy, okolnosti střelby, prostředí střelby, používané technické prostředky a další. Tyto aspekty pak různou měrou ovlivňují soustředění střelce, jeho sebejistotu a jeho výkon. U prostředí, převážně u příslušníků ozbrojených bezpečnostních

³⁵ FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 2. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. str. 13.

sborů, může docházet i ke zvážení rozhodnutí zbraň vůbec nepoužít, nebo ji použít jen jako donucovací prostředek.³⁶

5.1.1 Přírodní procesy

V zeměpisných šířkách České republiky jsou přírodní procesy zcela závislé i na průběhu času. Naše Česká republika se nachází v mírném klimatickém pásu, který způsobuje rozdíly mezi dobou denního a nočního světla. V průběhu roku zaznamenáváme různé teploty a různý charakter počasí jako celku.

Základním aspektem v tomto ohledu je bezesporu **světlo**. Z fyziologického hlediska jsou lidé přizpůsobeni pro ostré vidění za světla. Za tmy jsou lidské oči ochuzeny o široké spektrum vnímaných detailů, barev a celkovou ostrost vnímaného obrazu.

Pro správné zasažení cíle je nutné mít jeho ostrý obraz. V tomto kontextu se na trhu se zbraněmi objevují různé druhy zaměřovačů, které jsou schopny obraz cíle přiblížit oku střelce. Pro zlepšení zaměřování, resp. viditelnosti za soumraku a tmy, se na trhu objevují i tzv. noktovizory, tedy zjednodušeně řečeno přístroje pro noční vidění. Noktovizory bývají převážně využívány lovci a odstřelovači. U těchto skupin střelců jsou zvýšené nároky na ostrost a viditelnost cíle i za tmy a na větší vzdálenosti. Tyto přístroje nacházejí uplatnění zejména u zásahových jednotek jednotlivých ozbrojených bezpečnostních sborů, zvláště pak na pozicích střelců – specialistů.

V kontextu výcviku příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů v přímém výkonu služby se setkáváme s tím, že většina základních útvarů vede výcviky pouze v denním režimu na běžné střelnici. Pouze u speciálních útvarů nebo útvarů s rozšířeným výcvikem se můžeme setkat s výcvikem tzv. nočních střelb. Tento druh výcviku má za cíl simulovat příslušníkům náročnost a vyšší zodpovědnost střelby za ztížených světelných podmínek, při práci se svítilnou a kontrolou prostoru, kde se cíl nachází.

Střelba za tmy klade rozhodně vyšší nároky na psychickou stránku jedince, protože je nutné zvážit více okolností. Zvláště pak mít větší přehled o okolí, aby nedošlo k ohrožení nezúčastněných osob.

Jako další aspekt hodný zřetele je nutno zařadit **teplotu**. Vnímání teploty je subjektivní pocit, který ovšem může mít na přesnost střelby a psychickou vyrovnanost

³⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. § 52, písm. m), n), o).

jedince zásadní vliv. Člověk je teplokrevný druh, který je schopen vlastní termoregulace, bohužel v rámci evoluce k nám nebyla příroda milosrdná a dala nám do vínku nutnost se oblékat do materiálů, které jsou schopny naše těla udržet zahřáté.

Nejvíce je teplotní aspekt patrný v podzimním a zimním období. Pokud se střelec pohybuje po prostoru delší dobu, začne pociťovat prochlazování rukou. Tato situace může vyvolat sníženou pohyblivost posledního článku ukazováčku, který je v drtivé většině případů střeleckým prstem, a který ovládá spoušť zbraně. Pokud střelec pocítí snížení pohyblivosti, může to vyvolat při výstřelu například nechtěné strhnutí zbraně ze záměrné osy výstřelu. U střelců, kteří nejsou na tuto situaci zvyklí, může nastat psychologická reakce obavy o správný výstřel nebo obavy z ohrožení okolí.

V současné době jsou na trhu kvalitní střelecké rukavice, které jsou schopny střelce a citlivost jeho rukou ochránit. Na druhou stranu, ale u jedinců, kteří s rukavicemi nemají zkušenosti, může dojít ke snížení pocitu komfortu. Sníží se jejich citlivost mezi rukou a zbraní a opět může zapůsobit jejich psychika stejně jako v případě zhoršeného ovládnutí v důsledku pocitu prochlazení.

V době letních měsíců, kdy teploty vzduchu dokáží v našich zeměpisných šířkách atakovat i 40°C, můžeme vnímat další negativní vlivy na lidské tělo a jeho psychickou stránku. Při vysokých teplotách, když se rozhlédneme po horizontu, můžeme spatřovat vlnění teplého vzduchu. Toto vlnění může způsobit i zkreslení pohledu na záměrný cíl. Ovšem skupiny, jako jsou odstřelovači, dokáží toto využít a díky tomu si zvýšit sebejistotu ze zaměření a potenciálního zásahu cíle. Dokáží odhadnout sílu větru a balistické charakteristiky letu střely.³⁷

Z pohledu příslušníka, který má předepsanou pracovní ústroj včetně vybavení, je nutno zmínit, že za takto vysokých teplot a absorpce slunečního záření výstrojí může docházet k narušení vnímání okolních detailů. Celá situace souvisí s možností dehydratace organismu. Na toto se dále váže pocit únavy a možnost rozostřeného vidění. A opět je zřejmá situace, kdy může dojít k obavám o správné vyhodnocení situace a zásah cíle.

Dalším aspektem, který dokáže střelce nějakým způsobem omezit, je **vlhkost** (voda, déšť). Vliv tohoto faktoru budiž demonstrován na příkladu střelce na otevřeném

³⁷ DOUGHERTY, M. J. *Odstřelovač SAS a speciálních jednotek*. Praha: Naše Vojsko, 2014. str. 249.

prostoru a začne pršet. Střelec nemá možnost využít krytého stanoviště a na dešti zůstane. V kontextu příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů lze v tomto spatřovat například výcvik na otevřené venkovní střelnici, nebo zákrok za deště.

S potenciálním promočením střelcova oblečení se může dostavit pocit prochladnutí stejně, jako bylo popsáno výše v souvislosti s okolní teplotou. Toto souvisí s tím, jak lidské tělo zahřívá vlhkost na svém povrchu. Jak se vlhkost odpařuje, bere s sebou tělesnou tepelnou energii a střelec může zažít pocit chladu.

Druhou oblastí může být zhoršená viditelnost. Střelec nosí ochranné brýle a dopadající dešť může znemožňovat ostrý pohled. To samozřejmě platí, i když nemá pokrývku hlavy nebo ochranné brýle a voda stéká do oblasti očí. To jsou oblasti, které opět mohou způsobit zhoršené vnímání okolí a možnou obavu o správný zásah.

Další okolností v oblasti vlhkosti je, že nepůsobí jen na střelce jako osobu. Působí i na zbraň jako takovou. Zbraň je z hlediska největší pevnosti vyrobena z kovu. Skutečnost že zbraň zmokne, a je vystavena opakovaně vlhku, může způsobit její korozi. Vlhkost samozřejmě působí i na střelivo.

V tomto směru je nutné pravidelné čištění zbraní. Vše souvisí s obavou o její stav, její správnou funkčnost apod. Bez tohoto by se mohli postavit nepříteli či před cíl, který chtějí zasáhnout, a zbraň by vůbec nebyla schopna střelby.

5.1.2 Taktika a technické prostředky

Taktika a vybavení nejsou výsadou jen profesionálních střelců z řad příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů. Čím dál více je tato oblast zkoumána i ve sportovním prostředí. Každý účastník soutěže potřebuje trénink a správné vybavení. Cílem každého tréninku je dosáhnout všestranného zvýšení výkonnosti. Dokonalost střelecké techniky nemá žádný význam u střelce, který na soutěži nedokáže ovládnout svůj strach a není schopen podat stejné výkony jako při tréninku.³⁸

Ve sportovním odvětví je důležité naučit se správné postupy sebeovládání i manipulace se zbraní. V oblasti ozbrojených složek státu se analogicky jedná o taktické

³⁸ SKANAKER, R., ANTAL, L. *Sportovní střelba z pistole*. Praha: Naše Vojsko, 2007. str. 151.

postupy, které mají příslušníka připravit k použití zbraně za reálných okolností. Pouze tréninkem lze dosáhnout rozvoj jak fyzické, tak i psychické připravenosti.

Ať je uvedena taktika nebo trénink, tak vše souvisí i s odpovídajícími technickými prostředky, které střelec používá. Ve sportovní linii lze uvést např. kvalitní závodní a tréninkový oděv, který eliminuje přírodní vlivy. Udrží střelci komfort a neomezuje ho v přirozeném pohybu. Dále jsou vhodné prostředky pro údržbu zbraní, aby se eliminovala obava o jejich funkčnost. Sportovní střelci mají oproti ozbrojeným složkám tu výhodu, že pro závody se mohou seznámit s prostředím a technickým zázemím pro závodníky. Kdežto příslušníci ozbrojených bezpečnostních sborů nikdy pořádně dopředu neví, kdy a kde zbraň použijí.

S tím samozřejmě souvisí technické vybavení a taktický výcvik příslušníků. Výcvik a příprava příslušníků je velmi široká. Důraz je kladen na přesnost a zodpovědnost i za velmi rušivých okolností, které mohou narušit nejen fyzický výkon příslušníka, ale i jeho psychiku, s cílem tato rizika snížit, nebo lépe eliminovat.

Každý příslušník, jako i sportovec, je vybaven svým úborem – uniformou. Oblečení musí být pohodlné a neomezovat střelce v pohybu. Příslušníci jsou samozřejmě vázáni v důsledku plnění svých úkolů tím, co je centrálně nakoupeno a následně distribuováno prostřednictvím výstrojních skladů. Příslušník uniformou prokazuje svoji příslušnost k ozbrojenému bezpečnostnímu sboru. Ne vždy však může být střih vyhovující.

Riziko, že příslušník neví, kde a kdy zbraň použije je svým způsobem kompenzováno technickými a ochrannými prostředky. V první řadě se jedná o balistické prostředky – helmy, tělové balistické vesty, těžké vnější balistické vesty. Tyto těžké balistické vesty bývají osazeny taktickými pouzdry, kde je možné uložit další pomocné vybavení, jako např. svítilny, náhradní zásobníky apod.

Ačkoliv se váha vybavení a bezpečnostních prostředků může zdát vysoká nebo pro pohyb nepohodlná, tak právě tomuto jsou přizpůsobeny taktické výcviky a postupy. Příslušník se učí, jak se s touto zátěží pohybovat, získá přehled, kde má jakou pomůcku. Naučí se zpevnit střelecký postoj a úchop, který může být balistickou vestou omezen. A co je nejdůležitější, v důsledku balistické ochrany získá větší ochranu svého zdraví a hlavně života.

Díky taktice, tréninku a technickým prostředkům lze s jistotou tvrdit, že pro psychiku střelce se jedná o jednoznačně pozitivní přínos. Ustoupí strach z neznámého a střelec se může plně soustředit. Svou mysl může zaměřit na svůj výkon, okolnosti a prostředí k úspěšnému zásahu cíle.

5.1.3 Prostředí

V oblasti aspektu prostředí je zvažováno místo, kde ke střelbě dochází. Mezi nejčastější místo patří **střelnice**. Každý ozbrojený bezpečnostní sbor má své vlastní prostory střelnice. Zde se jedná o kontrolované prostředí, kdy nedochází k přílišnému důrazu na vnímání okolí v dopadové ploše střel. Veškerou činnost se zbraní provádí střelec na palebné čáře směrem do cílového prostoru, nebo též řečeno do bezpečného prostoru, tedy do místa, kde nedojde k ohrožení života a zdraví osob nebo majetkové újmě.³⁹

Při výcviku ozbrojeného bezpečnostního sboru se příliš nenacvičuje dlouhodobé zamíření a následný výstřel. Obsah výcviku se různí podle témat situací, se kterými se příslušníci mohou ve výkonu služby setkat.

Tato témata avšak odrážejí aspekt času, kdy musí příslušníci rychleji a přesněji reagovat. Z tohoto důvodu je zřejmé, že například oprava střeleckých technik je prováděna tzv. za pochodu. Příslušník musí při dalším pokračování výcviku v případě chyb více přemýšlet a soustředit se i na odstraňování nedostatků. Dochází k navýšení zátěže v oblasti uvažovacích schopností.

Pro příslušníky ozbrojených bezpečnostních sborů je nutné zmínit i aspekt **zástavby**. Z pohledu příslušníka se jedná o jedno z nebezpečných prostředí, kde zbraň použít. Dá se rozdělit na dvě hlavní skupiny. První skupinou je **otevřená zástavba**. Jedná se o použití zbraně mimo budovy - na úseku cest, ulic. V těchto prostorech lze předpokládat výrazně vyšší pohyb nezúčastněných osob, které příslušník nesmí ohrozit.

Situace, kdy příslušník musí nějakým způsobem použít zbraň, byť i jen jako donucovací prostředek, působí na psychiku policisty, tak i na nezúčastněné osoby kolem. Toto je situace, kdy příslušník musí v rámci svých rozhodovacích schopností zvážit

³⁹ ZÁRUBA, J. *Zbrojní průkaz – právní předpisy a testy ke zkoušce odborné způsobilosti*. 7. vydání. Praha: Leges, 2021. str. 203.

možnou reakci pachatele, proti kterému je zbraň používána. Dále je nutno počítat s reakcemi okolních nezúčastněných osob. Tyto osoby mohou reagovat různě, např. křikem, útekem, strnutím, omdlením apod. Musí shromažďovat informace podle příslušných priorit, dokud není přinucen vystřelit.⁴⁰

Dále je nutno zvážit, že okna v domech, jakožto i některé stavební materiály, jsou průstřelná. Proto příslušník musí zvážit i možnost ohrožení nezúčastněných osob, které nevidí na první pohled.

Druhou skupinou je **pohyb v budově**. V této skupině se jedná o použití zbraně ve vnitřních prostorech. Zasahující příslušníci v přímém výkonu služby nemají k dispozici plány budov, kde mají protivníkovi čelit. Prostor musí procházet. Za pohybu musí analyzovat rizika spojená při postupu chodbou, na schodištích i v jednotlivých místnostech. Samozřejmě platí i to co bylo popsáno výše. I uvnitř budov a místností se mohou vyskytovat nezúčastněné osoby, které nesmí být zákrokem ohroženy.

Pohyb po budově je pro minimalizaci stresových aspektů zasahujících příslušníků velmi častou součástí jejich taktického výcviku. Příslušníci se učí nejčastějším rizikům, technikám jak rizikům předcházet a dále pohybu ve skupinách. Díky pohybu ve skupině se analýza rizikového prostoru rozloží mezi jednotlivé příslušníky. Každý příslušník se učí, která část nebezpečného prostoru je jeho úkolem. Na druhé straně se ale setkáváme se skutečností, že v návalu adrenalinu může docházet k tzv. **tunelovému vidění** při postupu k potenciálnímu pachateli.

Toto tunelové vidění způsobuje zostřené vnímání pouze úzkého prostoru před střelcem, může dojít ke zhoršení vnímání okolí, nebo dokonce vlastních kolegů, kteří jsou na zákroku přítomni. Tento jev může negativně působit na ochranu zasahující skupiny a může vést k riziku zranění nebo ohrožení zasahujících příslušníků. Aspekt tunelového vidění se může projevit v jakémkoliv prostředí, jak kontrolovaném, tak nekontrolovaném.

⁴⁰ LAU, M. R. *Vojenský a policejní odstřelovač*. Praha: Naše Vojsko, 2013. str. 253.

5.1.4 Okolnosti

Okolnosti použití zbraní patří mezi aspekty, které dokáží ovlivnit střelcovu psychiku velkým způsobem. Působí na stresové projevy střelce, díky čemuž mohou ovlivnit i střelcovy fyzické projevy a tím může dojít ke zhoršení ovládní zbraně. Mohou více zatížit i jeho rozhodovací schopnosti.

Zkoumanou kategorií je **služební zákrok**. Služební zákrok příslušníků ozbrojených sborů je určen právní normou, dále osobou pachatele a prostředím. Prostředí služebního zákroku bylo analyzováno v předchozí podkapitole této práce. Základní povinností příslušníka je ovládat zákonný rámec použití služební zbraně.

Nutno opětovně uvést, že zákonodárce příslušníkům těmito paragrafy jasně stanovuje i podmínky, kdy lze zbraň v těchto situacích použít. Upravuje tímto, že osoba, proti které zákrok směřuje, musí být vyzvána, aby upustila od svého protiprávního jednání. Zároveň stanoví možnost použití zbraně až jako poslední volby. Zákonodárce klade preferenci na použití donucovacích prostředků. A dále přikazuje příslušníkům dbát opatrnosti. Dále stanoví mimo jiné informační povinnosti.

Osoba pachatele a jeho chování dále určují průběh služebního zákroku. Příslušník jinak přistupuje k běžnému pachateli a jinak k ozbrojenému pachateli. V poslední době se velmi hovoří o hrozbě tzv. aktivního střelce, který má za cíl ohrozit či zabít více nevinných lidí.

Vliv osoby pachatele na průběh služebního zákroku je zásadní. Do rozhodovacích procesů samozřejmě vstupují i prvotní informace o místě události, kterou pachatel způsobil. Tyto aspekty lze označit jako tzv. **scénu deliktu**. Analýzou této scény deliktu lze vyvodit následující. Zkušenosti z předchozích zákroků mohou vyústit k laxnímu vyhodnocení a podcenění situace. Pokud příslušník řeší stejnou kategorii pachatelů, snáze se s opakováním situace přiklání k tomu, že vše bude probíhat podobně jako zákroky předešlé. Tyto informace vstupují do rozhodovacích procesů ihned s distribucí oznámení zasahující hlídce.

Nedílnou součástí je dále vytvoření profilu pachatele na místě události. Lze je možno uplatnit prvky **psycholinguistiky**. Projev pachatele je nejen verbální, ale též nonverbální. Pro analýzu scény deliktu je nutné si pachatele tzv. načíst a podle výsledků k němu dále přistupovat. Psycholinguistika vychází z předpokladu, že každý

člověk používá řeč individuálním způsobem. Lidé se navzájem liší v tom, že stejný obsah vyjadřují prostřednictvím různých znaků. Ovšem výsledný profil může být z mnoha důvodů více či méně nepřesný.⁴¹ Špatné načtení okolností a projevů pachatele může vést k podcenění situace a ohrožení zasahujících policistů, jakož i špatnému vyhodnocení oprávněnosti použití střelné zbraně.

Po psychologické stránce na příslušníka během služebního zákroku působí kombinace všech těchto skutečností. Příslušník si musí být jistý zákonným oprávněním, musí v hlavě analyzovat osobu pachatele a dále analyzovat okolnosti prostředí, kde bude zákrok provádět.

Do rozhodovacích procesů každého příslušníka v rámci okolností vstupují práva a povinnosti. Kontrolní orgány jednotlivých bezpečnostních sborů do těchto procesů vstupují právě skutečnostmi, že jsou příslušné k prověřování oprávněnosti, či legálnosti služebních zákroků. Každý jednotlivý příslušník se musí komplexně rozhodnout v řádu zlomků sekundy. Pokud si není jistý v právním rámci, může nabýt falešného dojmu oprávněnosti použití služební zbraně.

Někteří policisté otevřeně referovali o své obavě použít zbraň ze strachu před následným prošetřováním ohledně oprávněnosti takového konání. Jiní zmiňovali, že v nebezpečné situaci si bezděčně vybavili jen předpisy, které omezují či zakazují použití střelné zbraně. Vzpomněli si pouze na instrukce jak nepoužít násilí. Nemohli se však rozpomenout na ustanovení, upravující oprávněné použití zbraně. Za zvlášť náročné pro rozhodování o použití služební zbraně označovali policisté incidenty, kdy je pachatel neohrožuje střelnou zbraní, nýbrž třeba nožem.⁴²

Tato kombinace je pro příslušníkovu mysl velmi náročná, působí zde silně stres, který může být u méně zkušených doprovázen i fyziologickými projevy – třes rukou, slabý úchop zbraně nebo nechtěné stisknutí spouště. Proto je v rámci těchto souvislostí kladen důraz na taktický a střelecký výcvik příslušníků, aby se tato rizika eliminovala.

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. str. 399.

⁴² ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 148.

5.2 Vnitřní aspekty

Skupina vnitřních aspektů, které ovlivňují psychologii střelce, patří mezi subjektivní vlivy. Každá osobnost má své vnitřní reakce rozdílné. Na rozdíl od vnějších faktorů jsou vnitřní faktory alespoň částečně ovlivnitelné tréninkem, nácvikem reakcí nebo životními zkušenostmi.

Demonstrativní příklad na policistech - jsou vystaveni velmi silnému vlivu okolí. Situace, do kterých se policisté mohou dostat, bývají velmi často zátěžové. Právě z těchto důvodů je už v rámci přijímacího řízení k Policii České republiky součástí i psychologické vyšetření. Toto vyšetření v kostce zkoumá osobnostní rysy uchazeče. Dokáže člověka charakterizovat a ne každý dokáže takové zátěži odolat.

Pokud střelec dokáže porozumět sám sobě a svému tělu, je na cestě k úspěchu zvládnutí jakékoliv zátěžové situace v souvislosti se střelbou a jeho reakce budou adekvátní.

5.2.1 Temperament

Temperament je soustava vlastností, které se projevují způsobem reagování člověka v různých situacích. Temperament je patrný zejména ze způsobu vzniku a průběhu citových reakcí a na síle jejich výrazu. Temperamentové charakteristiky lze odečíst ze živosti mimiky, síly gestikulace, střídání emocí apod.⁴³

Typologie lidské osobnosti je téma, které lidstvo zajímá už více jak 2000 let. Temperament a povahu získáváme do vínku v zásadě již při narození. Jedná se o kombinaci genetických faktorů. Pouze minimálně lze tuto část lidské psychiky ovlivnit v pozdějším věku, veškeré reakce na podněty jsou prováděny takřka nevědomě.

Praotec lékařství – Hippokratés, už za svého bádání pozoroval různé typy osobností podle jejich rozličných reakcí. Jeho rozdělení typů osobnosti přetrvalo jako obecně známé dělení dodnes – sangvinik, flegmatik, choleric a melancholik.⁴⁴

Z pohledu střeleckých reakcí jednotlivých typů osobnosti lze usoudit, že jako střelec **sangvinik** dokáže rychle a rozumně reagovat na podněty. **Choleric** může reagovat

⁴³ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 56.

⁴⁴ ČESKO. WWW.STUDIUM-PSYCHOLOGIE.CZ. *Teorie temperamentu*. [online] www.studium-psychologie.cz, © 2020 [cit. 2022-01-25].

zbrkle, **flegmatik** rozvážně, ale pomaleji a **melancholik**, jakožto nejcitlivější osobnost, může mít problém v některých situacích vůbec vystřelit.

Typologie osobnosti ovlivňuje lidské emoce. Způsob prožívání emocí dokáže uvnitř člověka působit na vnitřní strach, nervozitu nebo dokonce může hraničit s úzkostmi. Tyto základní reakce mohou být do jisté míry kontrolovány, ale jejich dlouhodobá kontrola je velmi náročná, až téměř nemožná.

V praxi příslušníků ozbrojených sborů se setkáváme s pojmem tzv. **emocionalizace jedince**. Emocionalizace znamená navození určité rozrušenosti, vnitřní podrážděnosti a napjatosti, která se projevuje připraveností jedince reagovat agresivně, útočně anebo únikově, zbrkle a impulzivně.⁴⁵ Zdroje tohoto stavu jsou různé, lze pozorovat například styl komunikace s osobou. Osoba, se kterou příslušník komunikuje, si může špatně vyložit tyto projevy. Tyto šумы mohou vést ke špatným reakcím. Například mohou být vnímány jako projev arogance, či nezájmu. Šумы v komunikaci mohou ústit ve špatné vyhodnocení situace a přehnaným reakcím.

5.2.2 Motivace

Motivaci lze obecně definovat jako proces usměrňování, udržování a energetizace chování.⁴⁶ Vnitřní motivace žene člověka v průběhu času ke zdokonalování sebe samotného. Motivace se dá definovat jako touha po zlepšení, touha po nových zážitcích nebo také jako touha po uspokojení. Projevuje se ve všech oblastech života. Každý člověk má své vlastní potřeby, které pro uspokojení musí být naplněny. A právě motivace je nástrojem jak tohoto naplnění dosáhnout.

Potřeby, které motivují člověka, by se daly kategorizovat na biologické a sociální. Biologické potřeby není třeba v tomto bodě blíže rozebírat. V moderní společnosti je kategorie sociálních potřeb nejvýraznější. Právě postavení člověka ve společnosti dnes určuje jeho prestiž a vážnost. Potřeba sociálního uznání motivuje člověka k práci na sobě samém, aby díky tomu zapůsobil více na sebe i na druhé.

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 122-123.

⁴⁶ HARTL, P., HARTLOVA, H. *Psychologický slovník*. 3. vydání. Praha: Portál, 2015. str. 328.

5.2.3 Strach

Strach je záporný cit, který vzniká v nebezpečných situacích, v němž je ohrožena například sebezáchova, vyskytuje se v různé intenzitě od mírných obav až po panickou hrůzu či děs.⁴⁷ Tento pocit byl od úsvitu časů nástrojem přírody jak přežít hrozící nebezpečí. Každý tvor se při strachu řídí pudem boje nebo útěku. Z fyziologického hlediska v těle dochází ke změnám, kdy se zvýší tep srdce, zrychlí se dýchání a zvýší se pozornost. Tělesné reakce související se strachem se v průběhu času u každého člověka mění. V moderní době se nepříliš výrazně řídíme primitivními pudy. Řídíme se vlastními zkušenostmi.

V současnosti na člověka může strach působit různou silou. Díky tomu utváří jeho reakce a může rovněž působit na jeho emoce nebo motivaci. Nyní je nejvíce skloňovanou úrovní strachu **nervozita**. Jedná se o reakci těla, která se může projevit například třesem těla, špatnou artikulací apod. V současné době bývá označována i jako **tréma**. Nervozita se dá velmi snadno překonat tréninkem. Většinou na člověka působí jako strach z něčeho nového nebo důležitého, kdy se od člověka očekává určitá úroveň výkonu. Pro člověka žádné reálné nebezpečí nehrozí. Náklonost člověka ke strachu souvisí i s jeho konstitučními vlastnostmi a emocionální stabilitou a to včetně dosavadních zážitků a zkušeností.⁴⁸

Na druhé straně je zde **strach o život**. V této situaci na člověka působí okolnosti vážného nebezpečí, které spouštějí reakce silněji. Lidské tělo se zachová spuštěním obranné reakce rychlého dechu a zrychleného tepu. To dává člověku možnost rychleji vyhodnocovat okolnosti hrozícího nebezpečí. Za této situace běžný člověk nemá možnost sáhnout ve vyhodnocovacím procesu příliš do zkušeností a reaguje nejčastěji ztuhnutím, nebo úprkem. Návčik těchto situací je záležitostí buďto ozbrojených sborů nebo hrstky nadšenců.

Právě tyto okolnosti mohou být spouštěčem rozhodnutí vytáhnout zbraň z pouzdra a případně ji použít. Ať jde o běžného držitele zbrojního průkazu nebo trénovaného příslušníka, vždy je zbraň za těchto okolností použita jako prostředek obrany. Zároveň je možné ji použít jako hrozbu vůči protivníkovi a vyvolat v něm silnou úroveň strachu, která ho přinutí ve své hrozbě nebo útoku dál nepokračovat.

⁴⁷ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. str. 405.

⁴⁸ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vydání. Praha: Portál, 2015. str. 567.

Příslušníci ozbrojených bezpečnostních sborů jsou vybaveni služebními zbraněmi, které slouží právě defenzivnímu účelu každého příslušníka. Strach o život je plně provázán i s **pudem sebezáchovy**. Každý člověk, bez ohledu na svoje predispozice, který je držitelem zbraně, ji u sebe nosí právě pro obranné účely.

Na druhé straně, ale proč tomu tak je? Zbraně jsou součástí života lidí na celé planetě od úsvitu časů, kdy byly používány k lovu zvěře a zajištění základních potřeb. S postupem času byly zbraně používány v mocenských bojích o území, k masakrování obyvatelstva a zasívání strachu. Tím se dostává odpovědi na tuto otázku. Ozbrojený občan, který zbraň nosí u sebe, chce být připraven se bránit. A to na základě zkušeností z minulosti, z dějin a událostí.

Tato zkušenost se promítá i u příslušníků bezpečnostních sborů. Ve Spojených Státech Amerických došlo v roce 1988 ke smrti dvaadvacetiletého policisty Edwarda Byrna, který byl zastřelen při výkonu služby ozbrojeným pachatelem při dlouhodobém sledování v autě na ulici.

Cops identify with him, because at one time or another almost all have had the experience of sitting alone and bored on a midnight "fixer", and every cop has probably dozed or otherwise dropped his guard on such routine and prosaic assignments.⁴⁹ Volně přeloženo tak, že policisté se s ním ztotožňují, protože někdy téměř všichni měli zkušenost, že seděli a nudili se při nočním úkolu a každý policista si u takových rutinních a snadných úkolů pravděpodobně zdřímnul nebo jinak ztratil ostražitost.

V České republice lze najít paralelu u policisty Michala Braniše, který byl se svým kolegou poslán na pachatele, který měl prodávat šperky na ulici a když oznamovatel odmítl tak mu vyhrožoval zabitím. Výsledkem bylo, že pachatel byl ozbrojený a došlo k přestřelce v tramvaji s policisty, z nichž právě Michal Braniš byl smrtelně zraněn.

Policisté si samozřejmě připomínají i tohoto padlého kolegu, který při výkonu služby položil život. Nejen z tohoto důvodu je zakořeněna myšlenka, že mohou být konfrontováni se skutečností použít zbraň a sami mohou být i vážně zraněni. Paralelně k okolnostem události ve Spojených státech amerických je zřejmé, že rutinní činnosti

⁴⁹ HENRY, V. E. *Death work: Police, Trauma and Psychology of Survival*. New York: Oxford University Press, 2004. str. 245-246.

či výjezdy mohou způsobit pokles ostražitosti a pohotovosti reakcí na zdánlivě banální oznámení bez domýšlení dalších důsledků.

Tyto okolnosti samozřejmě působí velmi silně na rozhodovací schopnosti příslušníků. To vše v kontextu okolností a co více, potenciálního stresu z vyšetřování či prověřování ze strany kontrolních orgánů.

Tyto situace ovšem mohou i u držitelů zbraní převážit nad odhodláním. I když by se mohli bránit, zbraň ze silného strachu nevytáhnou.⁵⁰ Dalším rizikem je, že za této situace může dojít ke zkratovitému jednání nebo náhodnému nekontrolovanému výstřelu.

5.2.4 Stres

Slovo stres prostupuje současnou společností na každém kroku. Stres se dá označit jako tlak na fyzickou i psychickou stránku člověka. Stresové impulzy přicházejí z různých směrů. Stejně jako u strachu nelze tvrdit, že stres je čistě negativním impulsem. Tlak, který je na člověka kladen, může kladně působit na jeho motivaci a postup k cíli. Na druhé straně může způsobit i vyčerpání lidského organismu.

Po fyzické stránce lze stres definovat jako tlak na výkon těla. Setkáme se s ním ve všech oblastech lidského života. Lidské tělo má ze svých vlastností jisté limity. Limity těla jsou určeny svalovým výkonem. Při každé zátěži dochází ke svalové únavě a výkon těla se snižuje.

Stres působí dále na lidskou mysl. Tlak na mysl spočívá v dlouhodobé koncentraci, držení pozornosti nebo intelektuálních výkonech. Dlouhodobá mozková aktivita vyčerpává podobným způsobem jako aktivita fyzická.

V této souvislosti se v dnešní době hovoří o tzv. **odolnosti vůči stresu**. Tímto se rozumí odolnost člověka proti projevům únavy a následného snížení výkonu. Do odolnosti lze zahrnout i techniky zvládnání stresu, schopnost uvolnění těla i mysli a schopnost vyrovnání se s úkoly a zátěží.

Stejně jako u emocí i strachu jsou reakce různých typů osobností různé. Každý člověk se se zátěží vyrovnává individuálně. Způsob tohoto vyrovnání působí dlouhodobě

⁵⁰ ČERNÝ, P. *Manuál obranné střelby*. Praha: Grada, 2004. str. 140

na výkon i rozhodovací schopnosti. Lidé, kteří se s těmito tlaky vyrovnávají hůře, jsou náchylní k civilizačním chorobám – např. k depresím.

V tomto ohledu lze rovněž definovat tzv. **psychickou krizi**. Tu je možné v obecném teoretickém smyslu vymezit jako specifickou stresovou reakci, ve které člověk prožívá negativní pocity subjektivního ohrožení své existence nebo některé její podstatné kvality.⁵¹

V rámci možného zhoršení rozhodovacích schopností se můžeme setkat se špatným vyhodnocením situace, kdy je použita zbraň. Rovněž může dojít ke zhoršení výkonu a tím i horšímu zasažení cíle. Pro předcházení negativních vlivů je nutno respektovat biorytmus vlastního těla.

5.2.5 Biorytmus těla

Pokud chceme využít veškeré své fyzické i psychické schopnosti, musíme respektovat svoje tělo. Lidské tělo je organismem, který potřebuje k prospívání energii a vitalitu. Vyvážením potřeby výkonu s možnostmi vlastního těla je klíčem ke zvládnutí stresu. Správná péče o tělo a mysl nám rovněž pomáhá ke zvládnutí strachu a eliminaci nepříjemných projevů s ním spojenými. Zároveň ve stavu jistého klidu můžeme utřídit myšlenky a soustředit se na motivaci a ostatní vlivy, které na nás působí.

Základním prvkem správného biorytmu je **spánek**. Během spánku se lidské tělo nabíjí novou energií. Svaly si po fyzickém výkonu odpočinou, mohou regenerovat a být připraveny pro další a lepší výkon. Společně s tím regeneruje i naše mysl. Únava vzniklá z nedostatku spánku může velmi negativně ovlivnit naše rozhodovací schopnosti.

Důležitým prvkem jak udržet tělo ve správném rytmu je správná **výživa**. Lidské tělo potřebuje při svém provozu energii. Energií získáváme potravinami a vodou. Voda je pro lidský organismus nezbytná. V případě jejího nedostatku se dostavuje dehydratace, která může ovlivňovat vnímání. Samozřejmě působí jako prostředek, kdy se tělo zbavuje toxinů.

Správná konzumace jídla je důležitá. Není vhodné se přejídat, ani hladovět. Pokud sníme příliš velké množství jídla, krev z mozku se nahrne do oblasti žaludku a člověk

⁵¹ MLČÁK, Z. *Emergentní psychologie a krizová intervence*. 2. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011. str. 12.

může pociťovat únavu, která může mít také vliv na rozpoznávací schopnosti. Souběžně s tím se může dostavit pocit těžkosti, který může být vnímán jako pocit omezení pohybu. Na druhé straně pocit hladu může působit na vznik nervozity, případně i zesilovat úroveň stresu a tím opět ovlivnit negativně požadovaný výkon.

Dalším prvkem, kterým bývá biorytmus lidského těla laděn, je **relaxace**. Relaxace je činnost, kdy tělo a mysl regeneruje v bdělém stavu. Relaxace bývá využívána k redukci zátěže, která je na člověka kladena. Není to jen záležitost klidného těla, kdy člověk třídí myšlenky a uvolňuje mysl. K relaxaci je využíván i sport. Zatížení těla a mysli jiným způsobem dokáže člověka uvolnit. Změna myšlenek či cílené vyvolání únavy patří mezi nejčastější techniky uvolnění stresu, vyrovnání se s nepříjemnými emocemi nebo snahou emoce nahradit jinými – pozitivnějšími. Tím lze zvýšit soustředění a zlepšit vlastní výkon.

Závěrem je třeba zdůraznit důležitou psychohygienickou zásadu. Strach i stres jsou spojeny s vydáváním zvýšeného množství energie a vyčerpávají organismus tělesně i duševně. Zanedbává-li jedinec z jakýchkoli důvodů tuto fázi regenerace, riskuje své zdraví a ohrožuje svou i duševní stabilitu.⁵²

5.3 Psychologická pomoc bezpečnostních sborů

V souvislosti s použitím služební střelné zbraně se u příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů mohou projevit negativní následky z tohoto vyplývajících. V první řadě stojí za zmínku tzv. **post-shooting trauma**.

Psychosomatické potíže vyvolané použitím střelné zbraně proti druhému člověku mohou nastat i tehdy, když na místě nebyl nikdo zraněn. Nezpracované zážitky, vyvolávající neustále silné emoce, vedou později k tomu, že příslušník zůstává v nebezpečné situaci pasivní, i když je ohrožena jeho bezpečnost.⁵³

Toto trauma samozřejmě ovlivňuje do budoucna jakékoliv další konání příslušníka a je důležité toto překonat a s příslušníkem pracovat. V souvislosti s podobnými jednáními se dá hovořit i např. o tzv. **krizi**.

⁵² ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 121.

⁵³ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 148.

Krizi lze použít k popisu všech situací, při kterých se něco dramaticky mění a tato změna je doprovázena negativními emocemi. Těž jako situace po extrémní psychické zátěži např. životní události. Krize představuje přechodný stav vnitřní nerovnováhy, způsobený kritickými událostmi, které vyžadují zásadní změny i řešení.⁵⁴

Tato psychicky náročná období po samotném použití střelné zbraně je nutno zvládnout. Ne každý příslušník je osobností tak psychicky odolnou, že jej toto žádným způsobem neovlivní. I z tohoto důvodu jsou jednotlivé bezpečnostní sbory vybavené vlastními psychologickými pracovišti. Tato pracoviště neslouží pouze k pohovorům s novými uchazeči a provádění jejich vstupního psychologického vyšetření, potažmo výstupních pohovorů odcházejících příslušníků.

Tato pracoviště slouží i pro jednotlivé příslušníky bezpečnostních sborů v aktivním výkonu služby, právě pro pomoc zvládnání krizových situací nebo post-shooting traumatu. Jejich úloha je v dnešní době čím dál větší. V souvislosti nejen s pracovním stresem a těmito speciálními situacemi se na jednotlivé příslušníky valí zvenčí i dopady událostí v souvislosti s pandemií Covid-19. Tato pandemická situace přinesla do života nás všech vlivy, jimž lidé nebyli po dekády vystaveni. A jsou pod ještě větším tlakem při jednání s občany či pachateli, kteří se mohli dostat do problémů taktéž vinou těchto okolností, které nebyly schopni zpracovat a vypořádat se s nimi.

V rámci těchto skutečností se hovoří i o tzv. **krizové intervenci**, tj. odborná pomoc v situaci psychické krize.⁵⁵ V tomto případě se tedy jedná o pomoc při řešení aktuálně vyvstalého problému. Pokud by se jednalo o dlouhodobou pomoc, dalo by se hovořit o nějaké formě terapie. Nejlepší formou krizové intervence je její poskytnutí erudovaným odborníkem, který má náležité vzdělání a zkušenosti v oboru. Nedílnou součástí je samozřejmě i tzv. laická krizová intervence, která může být poskytnuta kýmkoliv s přihlédnutím k aktuálně prožité situaci.

Bohužel u některých jedinců, zvláště pak příslušníků bezpečnostních sborů, může vlivem jakési hrdosti docházet k tomu, že se se svými problémy nechtějí nikomu svěřit, nebo dokonce vůbec nevědí, že jejich bezpečnostní sbor tuto pomoc nabízí. A co více,

⁵⁴ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krize – Psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004, str. 15.

⁵⁵ MLČÁK, Z. *Emergentní psychologie a krizová intervence*. 2. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011. str. 30.

bezplatně nabízí. Někteří mohou mít strach, že by se jednalo o jistý projev slabosti, který by mohl mít za následek dokonce ztrátu osobnostní způsobilosti k výkonu povolání.

Tyto obavy jsou ovšem mylné. Naopak je žádoucí, aby příslušníci o vyvstalých situacích hovořili. Na druhé straně osvěta ze strany jednotlivých policejních sborů není dostatečná. Vedoucí pracovníci se svými podřízenými na toto téma téměř vůbec nehovoří. Přičemž právě aspekt hrozící **psychické krize**, může mít za následek zhoršení výkonu a bezpečnosti příslušníka či ohrožení jeho kolegů. Psychickou krizi lze chápat jako specifickou stresovou reakci, ve které člověk prožívá negativní pocity subjektivního ohrožení své existence nebo některé její podstatné kvality.⁵⁶

Každý jedinec vnímá svůj vnitřní svět i své okolí naprosto odlišně. Každé jednotlivé události mají pro každého člověka jiný význam.⁵⁷ Proto je nutné tak jako tak příslušníkům více prezentovat možnosti, které jim daný bezpečnostní sbor nabízí. Jen tak je možné zajistit řádné plnění povinností a zajistit dále ochranu jednotlivých příslušníků.

⁵⁶ MLČÁK, Z. *Emergentní psychologie a krizová intervence*. 2. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011. str. 12.

⁵⁷ ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krize – Psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004, str. 19.

6 Dotazování

Pro praktickou část bakalářské práce bylo zvoleno dotazníkové šetření. Toto šetření se zaměřuje na příslušníky ozbrojených bezpečnostních sborů. Konkrétně tedy na příslušníky Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky. Vzhledem k aktuální situaci kolem nemoci Covid-19 byla zvolena nekontaktní distribuce tzv. online dotazníkem.

Pro účely dotazníkového šetření je využito metody kvantitativního výzkumu, který bylo realizováno nad vzorkem respondentů napříč výše specifikovanými ozbrojenými bezpečnostními sbory. Dále jsou formulovány čtyři hypotézy, které budou dotazníkovým šetřením potvrzeny nebo vyvráceny. Výsledky dotazníkového šetření poslouží k tomuto vyhodnocení.

Distribuce tohoto dotazníkového řešení je realizována elektronickými komunikačními kanály prostřednictvím předem domluvených kontaktních osob z jednotlivých ozbrojených bezpečnostních sborů, aby se maximalizovala účelnost šetření pro účely této bakalářské práce a minimalizovala se rizika vyplnění dotazníku osobami, které nejsou v ozbrojených bezpečnostních sborech zařazeny.

6.1 Hypotézy

Hypotéza č. 1: Příslušník ozbrojeného bezpečnostního sboru je plně seznámen s právním rozsahem svých oprávnění k použití služební střelné zbraně.

Předpokladem hypotézy č. 1 je fakt, že právní rámec použití služební zbraně příslušníkem ozbrojeného bezpečnostního sboru je vyučován velmi intenzivně v rámci základní odborné přípravy příslušníků každého bezpečnostního sboru.

Hypotéza č. 2: Použití střelné zbraně příslušníkem ozbrojeného bezpečnostního sboru je náročným psychologickým momentem.

Hypotéza č. 2 stanovuje předpoklad, že použití střelné zbraně je navázáno na vyhodnocení rizikové situace příslušníkem, jakožto i právních okolností v kontextu potenciálního postihu v případě jejího neoprávněného použití.

Hypotéza č. 3: I přes veškerý střelecký a taktický výcvik nejsou všichni příslušníci připraveni služební střelnou zbraň použít ke střelbě proti člověku.

Hypotéza č. 3 předpokládá, že služební střelná zbraň je příslušníkem používána primárně jako donucovací prostředek bez reálné střelby na živý cíl, protože ne všichni jsou připraveni jí proti člověku skutečně použít.

Hypotéza č. 4: Při závažném zákroku, u kterého hrozí faktické použití služební střelné zbraně, dochází u příslušníků k tunelovému vidění a tím pádem k nevyhodnocení všech okolností zákroku.

Pro hypotézu č. 4 je předpokladem skutečnost, že stres u příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů ve vypjatých situacích, kde hrozí použití služební střelné zbraně, způsobí to, že přestávají vnímat své kolegy a okolí. Soustředí se pouze na jeden bod při postupu k pachateli. Toto jednání může být zdrojem dalšího potenciálního ohrožení zasahujících příslušníků, nezúčastněných osob nebo může dojít ke špatnému vyhodnocení oprávněnosti použití služební střelné zbraně.

6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření probíhalo v době od 19. 02. 2022 do 04. 03. 2022 formou online dotazníku. Tento dotazník byl distribuován prostřednictvím emailu, na platformě Facebook a WhatsApp. Byl rozeslán osobám, které autor práce osobně zná a je si vědom jejich příslušnosti k příslušnému ozbrojenému sboru a tyto oslovené respondenty následně požádal, aby dotazník distribuovaly mezi své kolegy v aktivní službě.

Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 139 respondentů. Dotazník byl přístupný pomocí hypertextového odkazu: <https://forms.gle/7yFUhnE65aVYAPxk6>

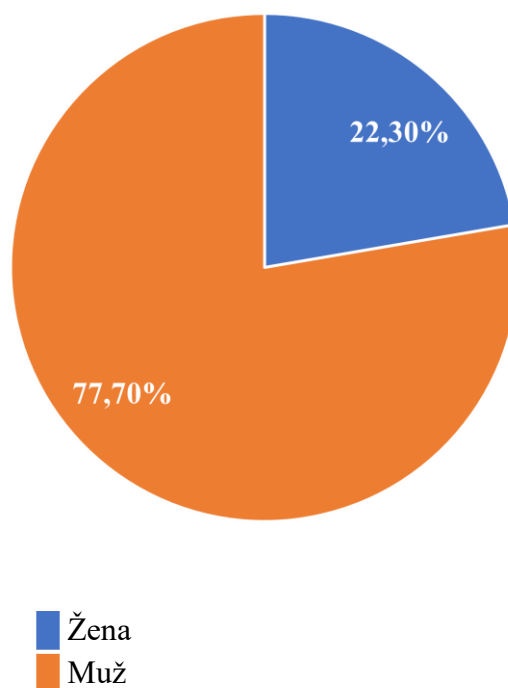
Následuje samotné vyhodnocení výsledků jednotlivých otázek z dotazníkového šetření. Vzor dotazníku je součástí příloh této bakalářské práce – Příloha I: Dotazník.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka 1 Vyhodnocení otázky č. 1⁵⁸

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Žena	31
b) Muž	108
Celkem	139

Graf 1 Vyhodnocení otázky č. 1⁵⁹

Dotazníkového šetření se v celkovém součtu zúčastnilo 108 kolegů a 31 kolegyně, v součtu ze všech 3 sledovaných ozbrojených sborů. Jejich názory a odpovědi jsou zaznamenány v dalších otázkách.

⁵⁸ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

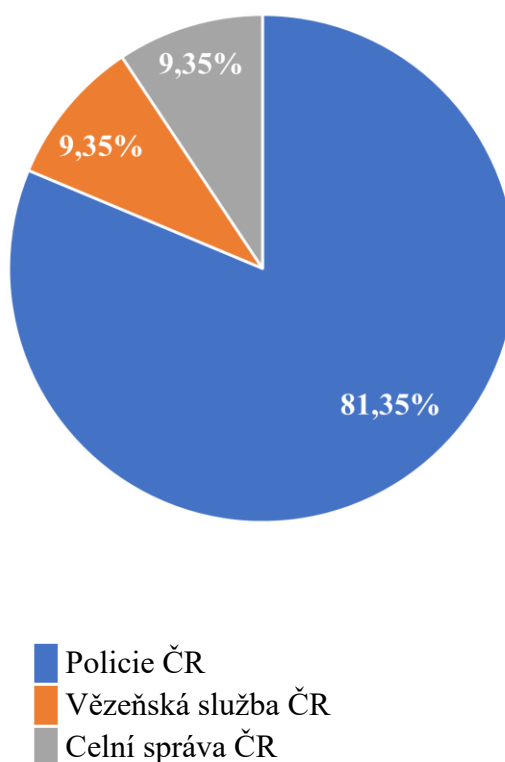
⁵⁹ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 2: Jste příslušníkem/příslušnicí jakého ozbrojeného bezpečnostního sboru?

Tabulka 2 Vyhodnocení otázky č. 2⁶⁰

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Policie České republiky	113
b) Vězeňské služby České republiky	13
c) Celní správy České republiky	13
Celkem	139

Graf 2 Vyhodnocení otázky č. 2⁶¹

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 113 příslušníků Policie České republiky, a po 13 příslušnicích z řad Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky. I přes velmi intenzivní cílenou online distribuci se nepodařilo získat více názorů a odpovědí mimo Policii České republiky.

⁶⁰ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

⁶¹ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

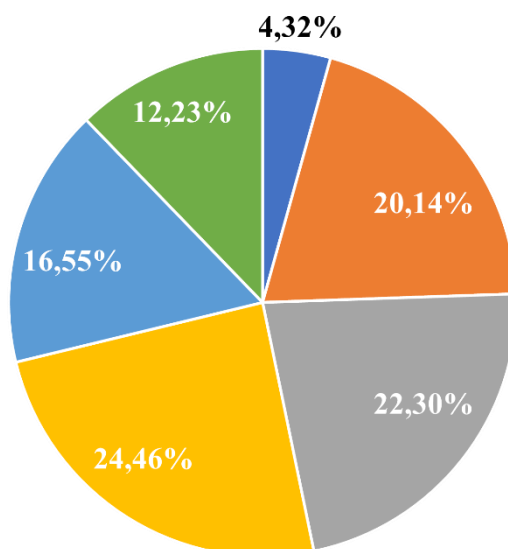
Otázka č. 3: Jak dlouho jste příslušníkem/příslušnicí ozbrojené sboru?

Tabulka 3 Vyhodnocení otázky č. 3⁶²

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Nyní jsem zařazen(a) v době základní odborné přípravy mého sboru	6
b) Do 3 let, jsem ve výkonu služby, ale ještě nemám splněnu služební zkoušku	28
c) 3–5 let	31
d) 6–9 let	34
e) 10–15 let	23
f) 16 a více let	17
Celkem	139

⁶² Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 3 Vyhodnocení otázky č. 3⁶³

- Nyní jsem zařazen(a) v době základní odborné přípravy mého sboru
- Do 3 let, jsem ve výkonu služby, ale ještě nemám splněnu služební zkoušku
- 3–5 let
- 6–9 let
- 10–15 let
- 16 a více let

Z analýzy výsledků na otázku týkající se délky služebního poměru vyplývá, že názory a odpovědi obsažené v celkových výsledcích pocházejí od příslušníků všech skupin, jak relativně čerstvých nováčků, tak i ostřílených matadorů.

⁶³ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

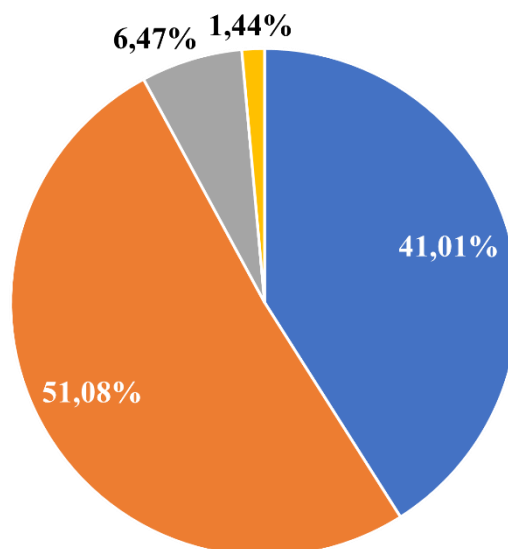
Otázka č. 4: Jste seznámen(a) s právním rozsahem Vašich oprávnění k použití služební střelné zbraně?

Tabulka 4 Vyhodnocení otázky č. 4⁶⁴

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Rozhodně ano, všechna oprávnění znám bez chyb	57
b) Spíše ano, tedy ihned si vzpomenu na téměř všechna	71
c) Jsem schopen si vzpomenout zhruba na polovinu	9
d) Spíše ne, znám pouze některá	2
e) Vůbec si na žádné nevzpomínám	0
Celkem	139

⁶⁴ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 4 Vyhodnocení otázky č. 4⁶⁵

- Rozhodně ano, všechna oprávnění znám bez chyb
- Spíše ano, tedy ihned si vzpomenu na téměř všechna
- Jsem schopen si vzpomenout zhruba na polovinu
- Spíše ne, znám pouze některá

Analýzou výsledků na otázku týkající se znalosti oprávnění použití zbraně je zjištěn velmi důležitý výsledek, že 92 % respondentů odpovědělo v kategorii ANO (Rozhodně ano, Spíše ano). Bez znalosti oprávnění k použití služební zbraně by nemohl příslušník svědomitě vykonávat svoji práci, zvláště pak při vynucování účelu zákroku se služební zbraní. U 8 % dotázaných by bylo vhodné doplnit jejich znalosti na podstatně vyšší úroveň.

⁶⁵ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 5: Co je největším zdrojem Vašeho povědomí o oprávněních k použití služební střelné zbraně?

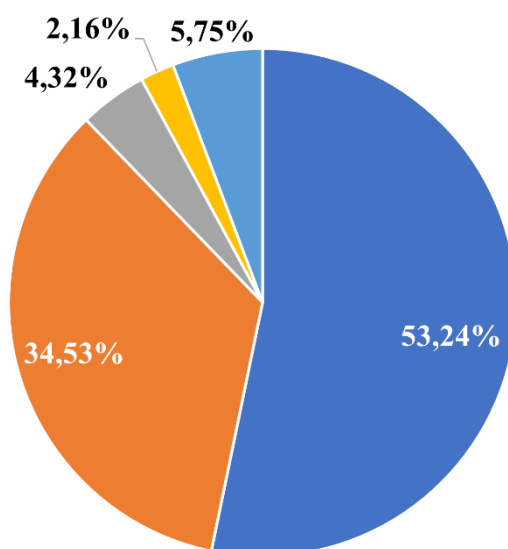
Tabulka 5 Vyhodnocení otázky č. 5⁶⁶

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Základní odborná příprava	74
b) Samostatné studium příslušného zákona	48
c) Soukromě absolvované studium na škole před či během Vašeho služebního poměru	6
d) Dostal(a) jsem výklad od některého z kolegů	3
e) Jiný	8
Celkem	139

U této otázky měli respondenti možnost se vyjádřit i volně pod položkou „Jiný,“ aby bylo možno zvážit i možnosti, na které autor práce mohl zapomenout. Vyjádření pomocí této možnosti využilo celkem 8 respondentů, kdy 6 respondentů z těchto uvedlo po jednom jiném zdroji povědomí: „kombinace služební přípravy, zákona o policii a teorie od zkušenějších kolegů;“ „vlastní zájem o zbraně a jejich využití v zaměstnání i v soukromém životě;“ „výcvik;“ „ZOP + zbrojní průkaz;“ „služební příprava;“ „každoročně při přezkoušení.“ Dva respondenti se shodli na volbě „praxe.“

⁶⁶ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 5 Vyhodnocení otázky č. 5⁶⁷

- Základní odborná příprava
- Samostatné studium příslušného zákona
- Soukromě absolvované studium na škole před či během Vašeho služebního poměru
- Dostal(a) jsem výklad od některého z kolegů
- Jiný

Základním zdrojem znalostí oprávnění k použití služební střelné zbraně u příslušníků je základní odborná příprava – tedy úvodní kurz při nástupu do služebního poměru příslušného bezpečnostního sboru. Dalším důležitým aspektem zdroje je samostudium. Toto je důležitou součástí pracovního života příslušníků. Nejen proto, že sebevzdělávání je jednou z položek služebního hodnocení příslušníků dle zákona o služebním poměru, ale i udržování přehledu o znalostech jednotlivých ustanovení v rámci novelizací příslušných zákonů.

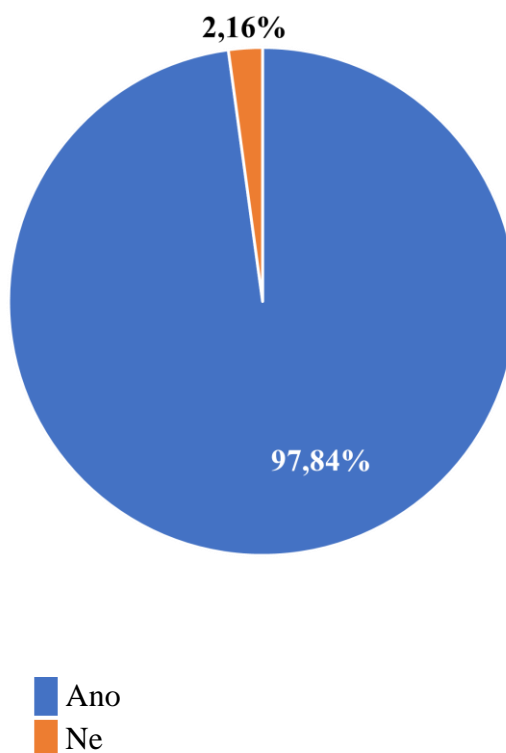
⁶⁷ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 6: Považujete se za psychicky odolnou osobnost?

Tabulka 6 Vyhodnocení otázky č. 6⁶⁸

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano	136
b) Ne	3
Celkem	139

Graf 6 Vyhodnocení otázky č. 6⁶⁹

Vzhledem ke skutečnosti, že práce pojednává významným dílem o psychologických aspektech použití střelné zbraně příslušníky vybraných bezpečnostních sborů zařadil autor tuto otázku, aby zjistil, jak se příslušníci dokáží ohodnotit sami před tím než přistoupí k otázkám týkající se právě použití střelných zbraní. Je zarážející, že 3 respondenti odpověděli negativně. Práce příslušníka bezpečnostního sboru je velmi psychicky náročná a proto by bylo vhodné eliminovat jistá rizika, která ze zjištění mohou plynout.

⁶⁸ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

⁶⁹ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

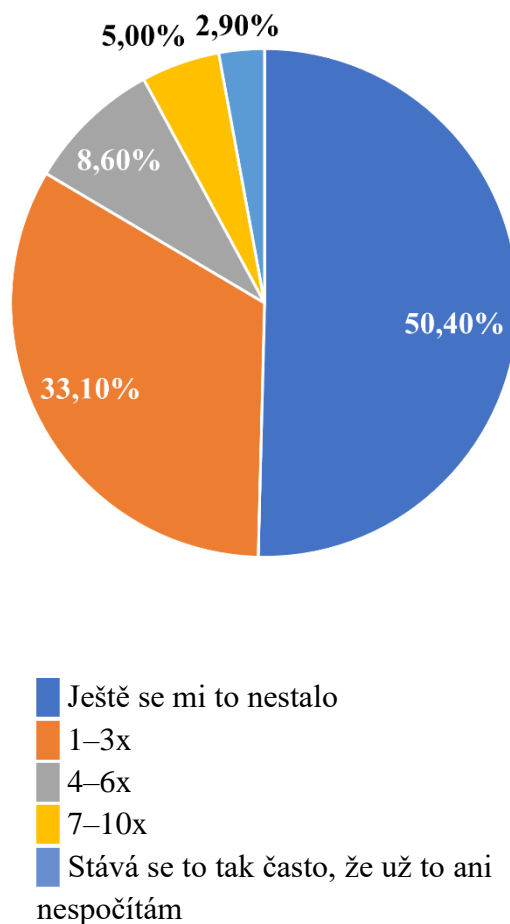
Otázka č. 7: Kolikrát jste se dostal(a) do situace, kdy bylo nutné tasit zbraň a namířit ji při služebním zákroku proti pachateli?

Tabulka 7 Vyhodnocení otázky č. 7⁷⁰

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ještě se mi to nestalo	70
b) 1–3x	46
c) 4–6x	12
d) 7–10x	7
e) Stává se to tak často, že už to ani nespočítám	4
Celkem	139

⁷⁰ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 7 Vyhodnocení otázky č. 7⁷¹

Výsledky na otázku týkající se četnosti situace, kdy bylo nutné použít služební zbraň, nedopadla nijak výrazně odlišně od vnitřního názoru autora práce. Výsledek, kdy 50 % respondentů se se situací ještě nesešlo, plně koresponduje s jeho přesvědčením, že prostředí České republiky není divokým západem jako Spojené státy americké, kde je četnost použití zbraně a samozřejmě i oprávnění širší. Druhá polovina respondentů se s použitím služební zbraně při zákroku již setkala, avšak významným podílem pouze do počtu 3 zákroků.

⁷¹ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

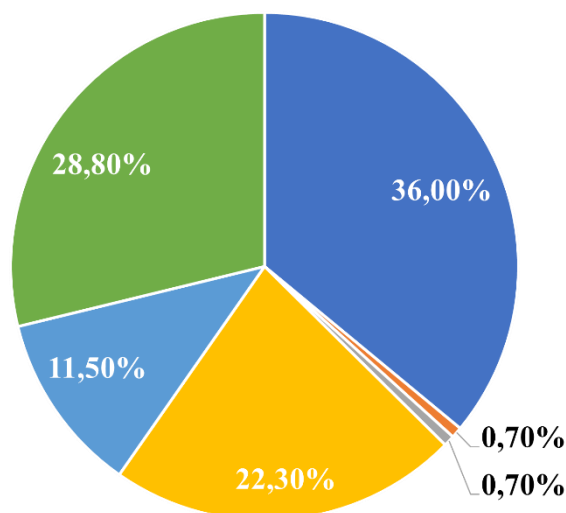
Otázka č. 8: Zbraň jste nejčastěji použil(a) jakým způsobem?

Tabulka 8 Vyhodnocení otázky č. 8⁷²

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní	50
b) Donucovací prostředek úder střelnou zbraní	0
c) Donucovací prostředek varovný výstřel	1
d) Ke střelbě na pachatele	1
e) Zbraň jsem měl(a) pouze v pohotovostní poloze	31
f) Zbraň jsem vytáhl(a) z pouzdra a držel(a) jsem ji pouze vedle pouzdra	16
g) Ještě jsem se do podobné situace nedostal(a)	40
Celkem	139

⁷² Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 8 Vyhodnocení otázky č. 8⁷³

- Donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní
- Donucovací prostředek varovný výstřel
- Ke střelbě na pachatele
- Zbraň jsem měl(a) pouze v pohotovostní poloze
- Zbraň jsem vytáhl(a) z pouzdra a držel(a) jsem ji pouze vedle pouzdra
- Ještě jsem se do podobné situace nedostal(a)

Z respondentů, kteří se vyjádřili k použití služební zbraně, vyplývá, že mezi nejčastější použití služební zbraně patří její použití jako donucovacího prostředku „hrozba namířenou střelnou zbraní.“ Druhou významnou skupinou je skupina příslušníků, kteří služební zbraň mají při zákroku v pohotovostní poloze nebo ji svírají v ruce vedle pouzdra. Tyto dvě situace nejsou z pohledu zákonů donucovacím prostředkem, ale při zákroku proti pachateli je zřejmé a zdůrazněné, že příslušník je ozbrojen a může to vše působit na psychiku pachatele, aby se služební zákrok nevystupňoval do nebezpečnějších rozměrů.

⁷³ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 9: Setkal(a) jste se při zákroku, kde došlo k držení zbraně s některým z projevů? (stres, nervozita, třes rukou apod.)

Tabulka 9 Vyhodnocení otázky č. 9⁷⁴

Vyjádření	Počet odpovědí
Adrenalin	2
Adrenalin, nervozita	1
Ani né stres, jako spíše adrenalin.	1
Ano	6
Ano, nervozita.	1
Ano, nervozita, stres.	1
Ano, při těchto zákrocích se vždy vyplaví adrenalin	1
Ano, stres	1
Jen než jsem sepsal ÚZ, pak to bylo v pohodě. Lehká nervozita	1
Jistě, je to přirozená reakce.	1
Jistě, že začátku víc, později už jsem to necítil	1
Nadměrné pocení, nervozita	1
Napětí	1
Ne	68
Ne, nikdy.	1
Nejsem si vědom	1
Nervozita	7
Nervozita při prvním zákroku s manipulací se zbraní	1
Nervozita, nával adrenalinu	1
Nijak zvlášť, zvýšený adrenalin určitě, ale ne stres nebo nervozita, fyzické projevy vůbec.	1
Nikdy. Vždycky jsem byla naprosto soustředěná. Ani jsem to nezaznamenala u kolegů.	1
Před první tísni, kde měl mít pachatel zbraň: zrychlený dech, jemné brnění těla i mírný třes rukou. A až jsem bezpečně věděl, že mám "v komoře", zbraň jsem vybil a opětovně nabil, poté už jsem byl v klidu.	1
Při každé situaci, kdy držíte v ruce zbraň, jste u určité části ve stresu.	1

⁷⁴ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Při samotném zákroku ne, toto přišlo až po ukončení zákroku.	1
Při zákroku nic. Poté ano.	1
Stres	12
Stres, fyzická aktivita (vyšší srdeční puls)	1
stres, křeče do břicha nedlouho po použití zbraně	1
Stres, tunelové vidění	1
Trochu stresu tam je vždycky.	1
U každého náročnějšího sl. zákroku či vypjatějšího sl. úkonu jsou dané symptomy.	1
Zbrkllost a tunelové vidění	1
Zvýšený tep	1
Ještě jsem se do podobné situace nedostal	1
Nebyl jsem v takovém služebním zákroku	1
Nebyla jsem v této situaci	1
Nebyla jsem v zákroku, kde by byla použita zbraň	1
Nemela jsem tu možnost	1
Nesetkala	1
Nevím	1
Nevím, bylo to vždy rychlé	1
Nezažil jsem tuto situaci.	1
Nic	1
Služební zákrok jsem dosud neprováděl.	1
Už si nevzpomínám na své pocity	1
Zatím ne	1
Využití „významově prázdných“ znaků k přeskočení otázky	3
Celkem	139

Otázkou s volnou odpovědí bylo zjištěno, že lehce větší polovina respondentů uvedla, že se s projevy stresu při použití střelné zbraně nesetkala. Zbývající respondenti nabídli náhled do svých vnitřních pocitů a zážitků. Z jejich hodnocení vyplývá, že mezi nejčastější projevy patří stres, nervozita, objevil se i třes rukou, tunelové vidění a návaly adrenalinu.

Otázka č. 10: Pokud používáte služební střelnou zbraň jako donucovací prostředek, jste připraven v tu chvíli ji případně použít ke střelbě s cílem zranění nebo eliminace pachatele?

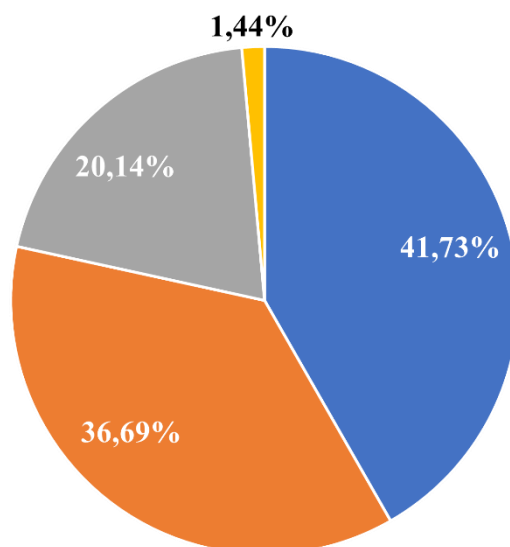
Tabulka 10 Vyhodnocení otázky č. 10⁷⁵

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Rozhodně ano	58
b) Spíše ano	51
c) Váhal(a) bych	28
d) Spíše ne	2
e) Rozhodně ne	0
Celkem	139

Z výsledků odpovědi na otázku připravenosti k výstřelu po pachateli je pozitivním zjištěním, že 79 % příslušníků se vyjádřilo možností ANO (Rozhodně ano, Spíše ano). Pouze 2 respondenti odpověděli „Spíše ne.“ Zde je viditelná možná souvislost s otázkou č. 6 – vlastním názorem na svou osobnost a psychickou odolnost.

⁷⁵ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 9 Vyhodnocení otázky č. 10⁷⁶

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Váhal(a) bych
- Spíše ne

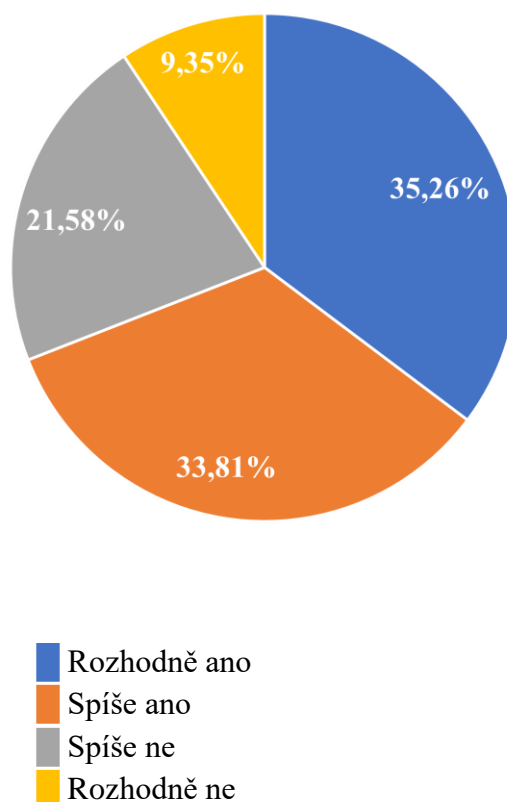
⁷⁶ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 11: Před či při použití služební zbraně přemýšlíte nad tím, že Vaše jednání bude posuzováno kontrolními orgány?

Tabulka 11 Vyhodnocení otázky č. 11⁷⁷

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Rozhodně ano	49
b) Spíše ano	47
c) Spíše ne	30
d) Rozhodně ne	13
Celkem	139

Graf 10 Vyhodnocení otázky č. 11⁷⁸

Pouze necelá třetina respondentů se vyjádřila, že při použití střelné zbraně nepřemýšlela nad tím, zda budou prověřováni příslušným kontrolním orgánem. Toto lze vnímat i jako jistý druh zodpovědnosti za své konání, avšak z druhého pohledu to může negativně působit na rozhodnost při zákroku a možnosti zranění nebo vyhrocení situace.

⁷⁷ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

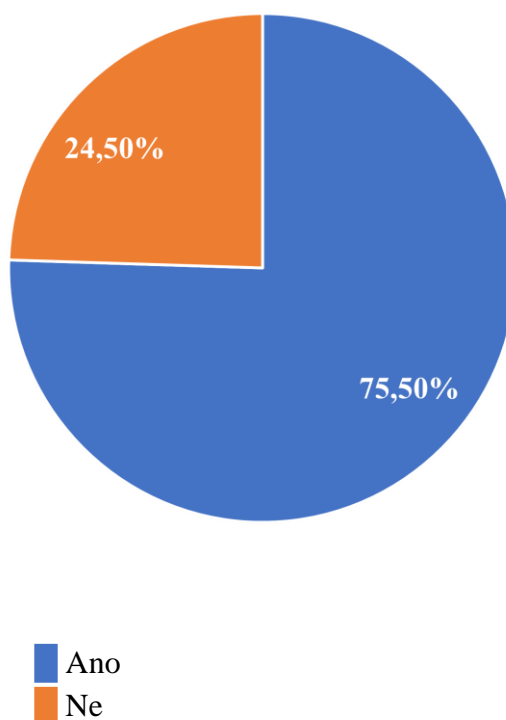
⁷⁸ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 12: Setkal(a) jste se někdy s myšlenkou, že pokud dojde k použití zbraně, tak máte strach z následného prověřování / vyšetřování kontrolním orgánem?

Tabulka 12 Vyhodnocení otázky č. 12⁷⁹

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano	105
b) Ne	34
Celkem	139

Graf 11 Vyhodnocení otázky č. 12⁸⁰

Výsledkem odpovědi na tuto otázku je, že se 76 % respondentů již setkalo s myšlenkou obavy o následně konající se prověřování kontrolním orgánem. Výsledky jsou velmi podobné s výsledky předchozí otázky.

⁷⁹ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

⁸⁰ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 13: Z postupu kterého orgánu máte největší strach?

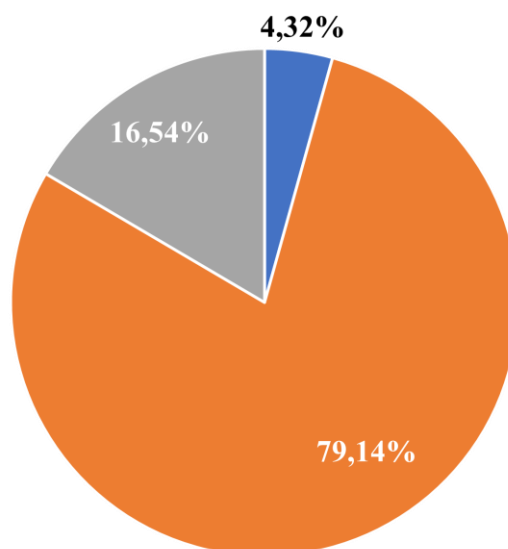
Tabulka 13 Vyhodnocení otázky č. 13⁸¹

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Kontrolní odbor příslušného bezpečnostního sboru (OVK, odbor 50,...)	6
b) Generální inspekce bezpečnostních sborů	110
c) Kontrolních orgánů se nebojím	23
Celkem	139

Evidentně největším strašákem příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů je Generální inspekce bezpečnostních sborů. Mimo záznam byly sdělovány komentáře, že největší obavy pramení z prověřování a vyšetřování a touhy dotáhnout případ do konce (tzv. čárky) za cenu zničení psychiky příslušníka cestou k soudu, který se dlouho táhne a až po několika letech příslušníka osvobodí. Mimo jiné bylo sděleno, že právě znalost veškerých oprávnění slouží k minimalizaci potenciálního „honu na čarodějnice,“ hovorově řečeno „neposílat vodu na jejich mlýn.“ Na druhou stranu je nutno zmínit, že náplní práce Generální inspekce bezpečnostních sborů je právě kontrola jednání příslušníků a autor práce z vlastní zkušenosti ví, že pokud je zákrok kvalitní a bezchybný, prověřování se dále nevede a podnět je odložen.

⁸¹ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 12 Vyhodnocení otázky č. 13⁸²

- Kontrolní odbor příslušného bezpečnostního sboru (OVK, odbor 50,...)
- Generální inspekce bezpečnostních sborů
- Kontrolních orgánů se nebojím

⁸² Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 14: Uvažoval(a) jste o tom, že pro účely zákroku je lepší použít například taser?

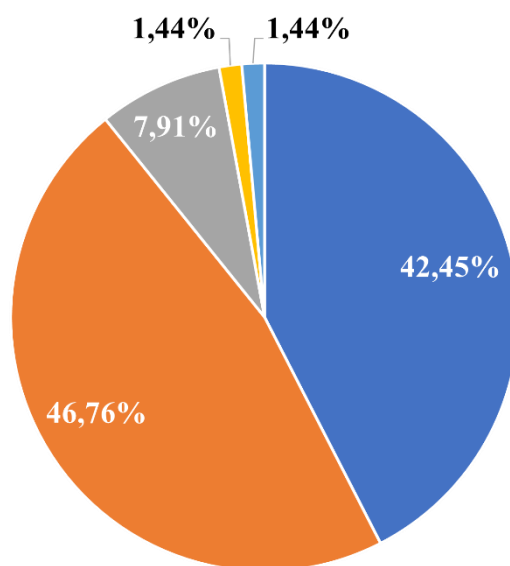
Tabulka 14 Vyhodnocení otázky č. 14⁸³

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano, na některé situace je lepší než ihned tasit zbraň	59
b) Ano, ale náš útvar je nemá k dispozici pro výkon služby	65
c) Ano, ale náš bezpečnostní sbor jej není oprávněn použít	11
d) Ne, použití střelné zbraně by mělo být prioritou	2
e) Ne, myslím si, že taser není spolehlivý, či dostatečně účinný	2
f) Nevím co je taser	0
Celkem	139

Z výsledků vyplývá že taser jako potenciální náhradu užití zbraně jako donucovacího prostředku vidí 98 % respondentů. A to i v případech, kdy příslušný bezpečnostní sbor nemá dosud oprávnění k jeho použití. Výhodou z právního hlediska je skutečnost, že namíření taseru proti pachateli není bráno jako donucovací prostředek, tím je až jeho samotné použití. Velmi dobře působí na psychiku pachatele, proti němuž zákrok směřuje. Z taktického doporučení však vyplývá, že příslušník konající zákrok za pomoci taseru by měl být jistěn kolegou střelnou zbraní. To ovšem nepopírá skutečnost, že téměř každý respondent by viděl možnost právě prioritní použití taseru.

⁸³ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 13 Vyhodnocení otázky č. 14⁸⁴

- Ano, na některé situace je lepší než ihned tasit zbraň
- Ano, ale náš útvar je nemá k dispozici pro výkon služby
- Ano, ale náš bezpečnostní sbor jej není oprávněn použít
- Ne, použití střelné zbraně by mělo být prioritou
- Ne, myslím si, že taser není spolehlivý, či dostatečně účinný

⁸⁴ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 15: Jste pro, aby se rozšířila oprávnění k použití taseru v rámci Celní správy a Vězeňské služby?

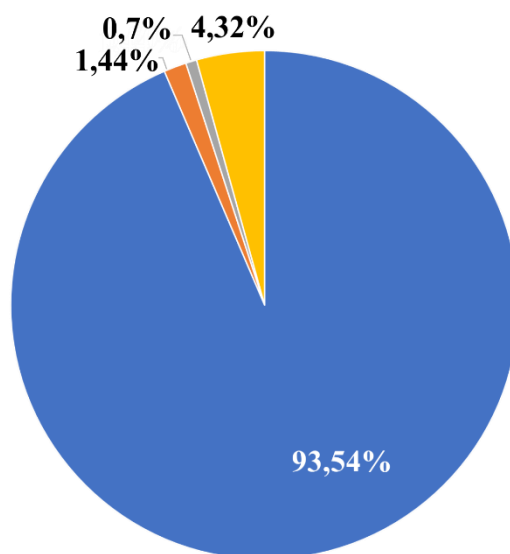
Tabulka 15 Vyhodnocení otázky č. 15⁸⁵

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano, všechny bezpečnostní sbory by jím měly být vybaveny a oprávněny použít ve stejné míře	130
b) Ano, ale pouze u Celní správy	2
c) Ano, ale pouze u Vězeňské služby	1
d) Ne, oprávnění jsou v současnosti dostatečná, tak jak jsou nastavena pro jednotlivé bezpečnostní sbory	6
Celkem	139

V souladu s výsledky analýzy předchozí otázky by 94 % respondentů uvítalo možnost, aby tyto vybrané bezpečnostní sbory měly stejná oprávnění v případě použití taseru. V současné době je, jak již bylo zmíněno v této bakalářské práci, toto oprávnění svěřeno pouze Policii České republiky.

⁸⁵ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 14 Vyhodnocení otázky č. 15⁸⁶

- Ano, všechny bezpečnostní sbory by jím měly být vybaveny a oprávněny použít ve stejné míře
- Ano, ale pouze u Celní správy
- Ano, ale pouze u Vězeňské služby
- Ne, oprávnění jsou v současnosti dostatečná, tak jak jsou nastavena pro jednotlivé bezpečnostní sbory

⁸⁶ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 16: Jste spokojeni s úrovní střeleckého a taktického výcviku v rámci Vašeho bezpečnostního sboru?

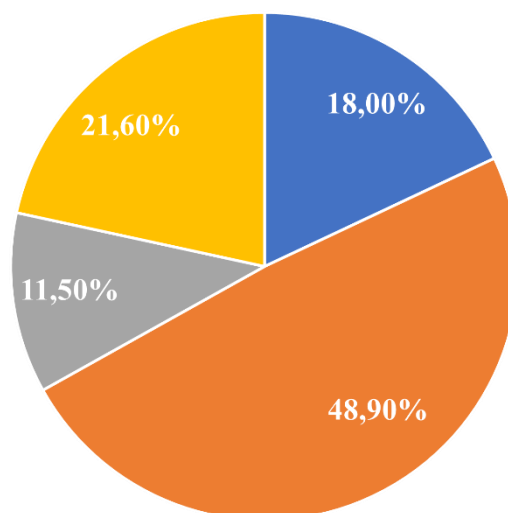
Tabulka 16 Vyhodnocení otázky č. 16⁸⁷

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Výcvik je kvalitní a jsem spokojený co do náplně i četnosti	25
b) Výcvik je kvalitní, ale není tak častý jak by bylo potřeba	68
c) Výcvik by mohl být kvalitnější	16
d) S úrovní a četností výcviků nejsem obecně moc spokojen(a)	30
Celkem	139

Výcvik a taktická příprava je nedílnou součástí služební přípravy a zdokonalování příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů pro jejich výkon služby. Výcvik a jeho kvalita ovlivňují jejich jistotu při zákroku. Z výsledků je patrné, že ovšem pouze 18 % dotázaných je s tím, jak jsou nastaveny plně spokojeno a téměř polovina dotázaných by je více zintenzivnila. Třetina vyslovila názor, že by bylo lepší zapracovat i na jejich kvalitě.

⁸⁷ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 15 Vyhodnocení otázky č. 16⁸⁸

- Výcvik je kvalitní a jsem spokojený co do náplně i četnosti
- Výcvik je kvalitní, ale není tak častý jak by bylo potřeba
- Výcvik by mohl být kvalitnější
- S úrovní a četností výcviků nejsem obecně moc spokojen(a)

⁸⁸ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 17: Myslíte si, že jste výcvikem připraveni v reálném zákroku zbraní zasáhnout skutečného pachatele, tedy nejen terč na střelnici či při nácviku taktiky?

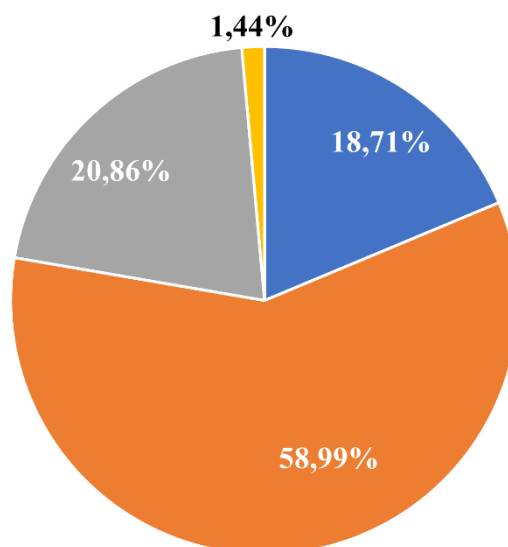
Tabulka 17 Vyhodnocení otázky č. 17⁸⁹

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Rozhodně ano	26
b) Spíše ano	82
c) Spíše ne	29
d) Rozhodně ne	2
Celkem	139

Příjemným zjištěním je fakt, že 108 dotázaných vyslovilo názor, že jsou přesvědčeni, že výcvikem jsou pro zákroky připraveni. A to právě s ohledem na použití střelné zbraně. Nejedná se tedy jen o simulované prostředí střelnice, ale reálné použití služební zbraně. Zhruba pětina dotázaných v porovnání s výsledky předchozí otázky by zřejmě uvítala kvalitnější přípravu, neboť nejsou přesvědčeni, že mimo střelnici jsou připraveni služební zbraň použít ke střelbě.

⁸⁹ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 16 Vyhodnocení otázky č. 17⁹⁰

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

⁹⁰ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 18: Co je podle Vás hlavním cílem zákroku se zbraní?

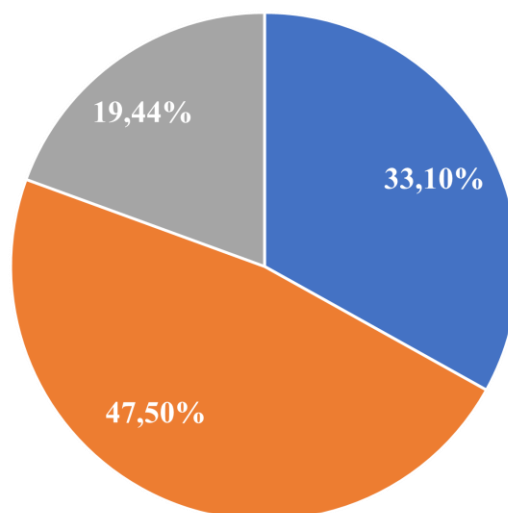
Tabulka 18 Vyhodnocení otázky č. 18⁹¹

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Dostat pachatele pod kontrolu co nejrychleji	46
b) Dostat pachatele pod kontrolu, ale současně neohrozit vlastní kolegy	66
c) Ochránit nezúčastněné osoby a až poté dostat pachatele pod kontrolu	27
Celkem	139

Téměř polovina dotázaných k zákroku uvedla, že je důležité dostat pachatele pod kontrolu za současné ochrany vlastních kolegů. Třetina by se cíleně soustředila na pachatele. Toto však může rezonovat výrazně s tzv. tunelovým viděním, tedy jít jako lovec po kořisti a ztratit přehled o tom, co se děje kolem. To může být zdrojem potenciálně nebezpečných situací při zákroku. Zbývající třetina by se primárně soustředila na neohrožení nezúčastněných osob.

⁹¹ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 17 Vyhodnocení otázky č. 18⁹²

- Dostat pachatele pod kontrolu co nejrychleji
- Dostat pachatele pod kontrolu, ale současně neohrozit vlastní kolegy
- Ochránit nezúčastněné osoby a až poté dostat pachatele pod kontrolu

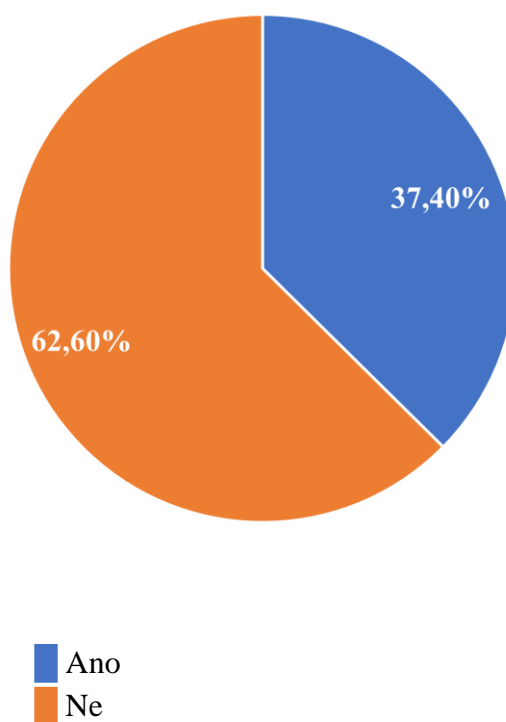
⁹² Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 19: Stalo se Vám, že jste při zákroku ztratil(a) kontakt se svými kolegy?

Tabulka 19 Vyhodnocení otázky č. 19⁹³

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano	52
b) Ne	87
Celkem	139

Graf 18 Vyhodnocení otázky č. 19⁹⁴

Celkem 63 % respondentů se při zákroku nestala situace, že by ztratili kontakt s vlastními kolegy. To je velmi důležité, protože při provádění služebního zákroku se příslušníci jistí sami navzájem, aby se tím zajistila jejich vlastní bezpečnost. Pouze 37 % respondentů se s touto potenciálně nebezpečnou situací setkalo.

⁹³ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

⁹⁴ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 20: Co bylo hlavním důvodem ztráty kontaktu s kolegy?

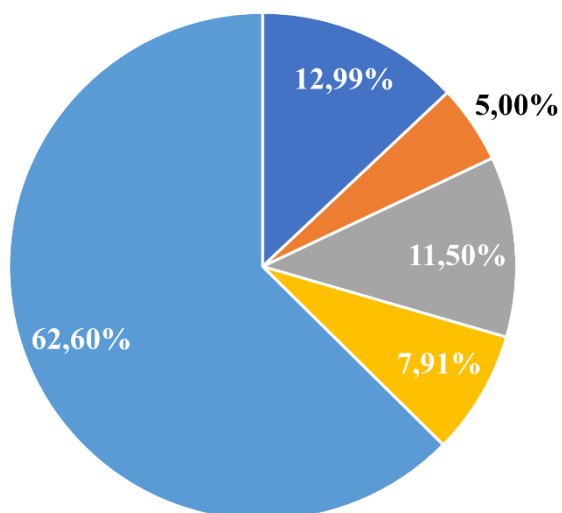
Tabulka 20 Vyhodnocení otázky č. 20⁹⁵

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Zahlédl(a) jsem pachatele a vydal(a) jsem se ihned za ním	18
b) Pachatele zahlédl někdo z kolegů a než jsem si toho všiml(a) byl(i) už daleko ode mě, nechal(i) mě na místě	7
c) Byl(a) jsem soustředěný(a) na zákrok a nepostřehl(a) jsem, že už vedle mě nestojí	16
d) Selhalo spojení pomocí radiostanice	11
e) Nikdy se mně to nestalo	87
Celkem	139

Z odpovědi na předchozí otázku sloužila tato otázka k upřesnění, co bylo oním důvodem ztráty kontaktu s kolegy. Jako hlavní důvod se ukázalo spatření pachatele a vydání se hned za ním – 18 respondentů. Těsně za tímto se umístila soustředěnost na zákrok, během které se kolegové ztratili ze zóny respondenta.

⁹⁵ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Graf 19 Vyhodnocení otázky č. 20⁹⁶

- Zahléd(a) jsem pachatele a vydal(a) jsem se ihned za ním
- Pachatele zahléd(a) někdo z kolegů a než jsem si toho všiml(a) byl(i) už daleko ode mě, nechal(i) mě na místě
- Byl(a) jsem soustředěný(a) na zákrok a nepostřehl(a) jsem, že už vedle mě nestojí
- Selhalo spojení pomocí radiostanice
- Nikdy se mě to nestalo

⁹⁶ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 21: Zažil(a) jste někdy kolegu, u kterého jste měl(a) strach, jak se při zákroku chová?

Tabulka 21 Vyhodnocení otázky č. 21⁹⁷

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano, byl nezkušený, a musel(a) jsem mu říkat, co má dělat	26
b) Ano, byl nervózní a měl(a) jsem strach, aby mě nezranil	5
c) Ano, byl vystrašený	10
d) Ano, byl příliš akční	8
e) Ano, zbraň nabíjel mně za zády	1
f) Ano, kombinace výše uvedených ANO možností	43
g) Ne, to jak se druhý chová mě nerozhodí	3
h) Ne, soustředím se na zákrok	2
i) Ne, kolem sebe mám pouze zkušené kolegy	7
j) Ne, to neřeším	1
k) Ne, ale slyšel jsem o tom, že se to už někomu stalo	20
l) Ne, kombinace výše uvedených NE možností	6
m) Jiný	7
Celkem	139

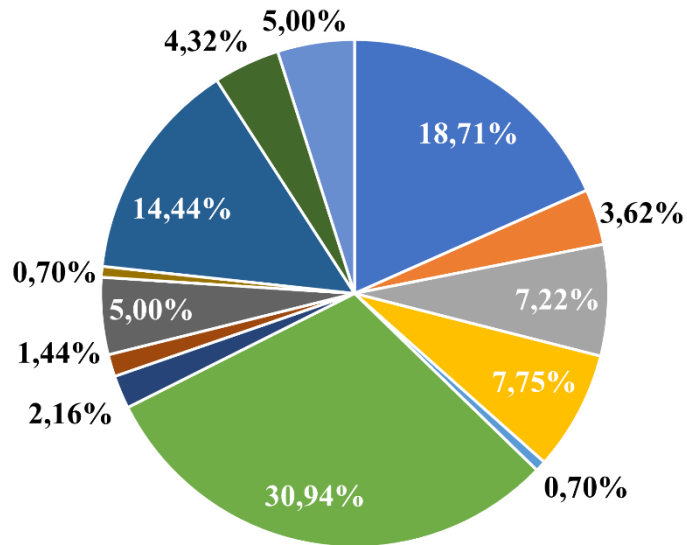
U této otázky měli respondenti možnost se vyjádřit i volně pod položkou „Jiný,“ aby bylo možno zvážit i možnosti, na které autor práce mohl zapomenout. Vyjádření pomocí této možnosti využilo celkem 7 respondentů, kdy 3 z těchto uvedli jinou zkušenost se zdrojem stresu či strachu: „měla jsem kolegu, u kterého jsem věděla, že jsem na zákrok sama;“ „ano, zbraň nabíjel mně za zády a při kontrole objektu mi zbraní narazil do ledvin;“ „zbytečně buzeroval lidi, když to nebylo třeba.“ Dva respondenti uvedli: „už si nepamatuji;“ „neprováděl jsem zákrok za použití služební zbraně;“

⁹⁷ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Jedna respondentka uvedla: „*nebyla jsem v takové situaci*“ a jeden respondent využil možnosti „významově prázdných“ znaků k přeskočení otázky.

Výsledkem analýzy této otázky je skutečnost, že 93 respondentů využilo různé možnosti významově ANO, zažil(a) jsem někdy kolegu, u kterého jsem měl(a) strach, jak se při zákroku chová. Do výsledků lze přičíst i 3 odpovědi z možnosti „Jiný,“ tedy v celkovém součtu 96 respondentů. Za povšimnutí stojí, že sice 20 respondentů uvedlo, že se s tím osobně nesešli, ale slyšeli, že se to někomu stalo. Z výsledků tedy plyne, že do psychologické situace zákroku vstupuje i skutečnost s kým příslušník zákrok vykonává.

Graf 20 Vyhodnocení otázky č. 21⁹⁸

- Ano, byl nezkušený, a musel(a) jsem mu říkat, co má dělat
- Ano, byl nervózní a měl(a) jsem strach, aby mě nezranil
- Ano, byl vystrašený
- Ano, byl příliš akční
- Ano, zbraň nabíjel mě za zády
- Ano, kombinace výše uvedených ANO možností
- Ne, to jak se druhý chová mě nerozhodí
- Ne, soustředím se na zákrok
- Ne, kolem sebe mám pouze zkušené kolegy
- Ne, to neřeším
- Ne, ale slyšel jsem o tom, že se to už někomu stalo
- Ne, kombinace výše uvedených NE možností
- Jiný

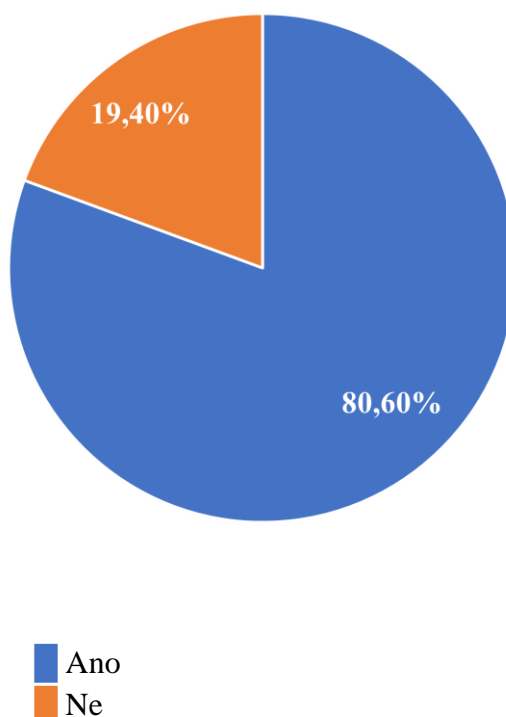
⁹⁸ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 22: Po zvážení všech okolností dokážete jednoznačně říci, že dokážete na pachatele vystřelit?

Tabulka 22 Vyhodnocení otázky č. 22⁹⁹

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano	112
b) Ne	27
Celkem	139

Graf 21 Vyhodnocení otázky č. 22¹⁰⁰

V celkovém součtu 81 % respondentů uvedlo, že po zvážení všech okolností jsou připraveni služební zbraň skutečně použít ke střelbě. Tento výsledek je téměř podobný jako v otázce č. 17, kde byli respondenti dotazováni na použití střelné zbraně v souvislosti s výcviky. U této otázky se objevily navíc 4 odpovědi právě pro rozhodnost k použití střelné zbraně.

⁹⁹ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

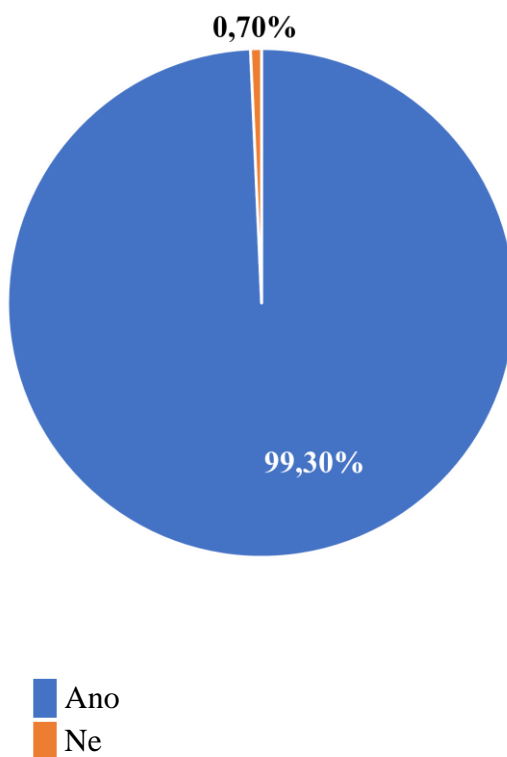
¹⁰⁰ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 23: Víte, že bezpečnostní sbory poskytují příslušníkům psychologickou pomoc?

Tabulka 23 Vyhodnocení otázky č. 23¹⁰¹

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano	138
b) Ne	1
Celkem	139

Graf 22 Vyhodnocení otázky č. 23¹⁰²

Téměř všichni příslušníci bezpečnostních sborů jsou informováni o možnosti využití interní psychologické pomoci v rámci jednotlivých bezpečnostních sborů.

¹⁰¹ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

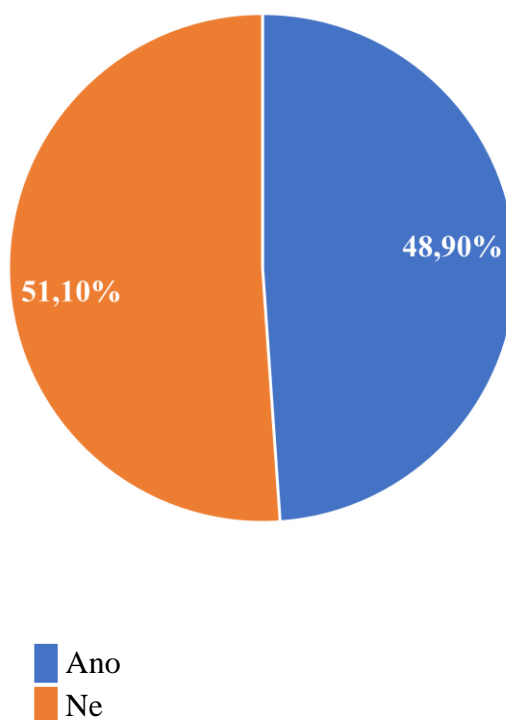
¹⁰² Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

Otázka č. 24: Využil(a) byste psychologickou pomoc v případě služebního zákroku s použitím zbraně?

Tabulka 24 Vyhodnocení otázky č. 24¹⁰³

Volba odpovědi	Počet odpovědí
a) Ano	68
b) Ne	71
Celkem	139

Graf 23 Vyhodnocení otázky č. 24¹⁰⁴

V otázce samotného případného využití psychologické pomoci je výsledek vcelku vyrovnaný. O 3 názorové body převažuje, že by dotázaní příslušníci nevyužili po zákroku s použitím služební střelné zbraně psychologickou pomoc.

¹⁰³ Tabulka vytvořena autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

¹⁰⁴ Graf vytvořen autorem práce na základě získaných dat z dotazování.

6.3 Vyhodnocení hypotéz

Před započítím samotného dotazníkového šetření byly stanoveny celkem 4 hypotézy vztahující se k náplni této bakalářské práce. Výsledkem dotazníkového šetření byl získán náhled do problematiky od 139 respondentů. Díky tomuto lze kvalifikovaně vyhodnotit dané hypotézy.

Hypotéza č. 1: Příslušník ozbrojeného bezpečnostního sboru je plně seznámen s právním rozsahem svých oprávnění k použití služební střelné zbraně.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 92 % dotázaných uvedlo, že znají oprávnění bez chyb, nebo si vzpomenou na téměř všechna. Vyhodnocením další otázky lze doplnit, že hlavním zdrojem právního povědomí je základní odborná příprava každého jednotlivého bezpečnostního sboru. Neboť každý příslušník je v rámci základní odborné přípravy intenzivně školen i v rozsahu svých oprávnění. Nemalá část příslušníků se věnuje i samostudiu příslušných norem. Na základě výsledků, lze říci, že hypotéza byla potvrzena.

Hypotéza č. 2: Použití střelné zbraně příslušníkem ozbrojeného bezpečnostního sboru je náročným psychologickým momentem.

Kombinace cílených otázek přinesla zjištění, že zhruba necelá polovina respondentů zažila, či zažívá různé psychologické a fyziologické projevy související s použitím střelné zbraně při zákroku. Více jak dvě třetiny respondentů se v dotazníkovém šetření vyjádřilo, že před či při použití střelné zbraně při zákroku se setkalo s myšlenkou, že jejich jednání bude posuzováno ze strany kontrolních orgánů. Stejně se respondenti vyjádřili i ke skutečnosti, že při zákroku zažili kolegu, u kterého měli strach, jak se při zákroku zachová. Navíc zhruba tři čtvrtiny dotázaných uvedly, že mají vyloženě strach, že po použití střelné zbraně budou ze strany kontrolních orgánů prověřovány. Zhruba polovina dotázaných uvedla, že by po použití střelné zbraně využila psychologickou pomoc ze strany příslušného bezpečnostního sboru. Vzhledem ke kombinaci zjištěných skutečností a návalu okolností vstupujících do služebního zákroku s možností použití střelné zbraně, lze tvrzení stanovené hypotézou potvrdit.

Hypotéza č. 3: I přes veškerý střelecký a taktický výcvik nejsou všichni příslušníci připraveni služební střelnou zbraň použít ke střelbě proti člověku.

Analýzou výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že pouze 1 respondent se setkal s reálnou střelbou na pachatele a 1 respondent použil zbraň v rámci donucovacího prostředku varovného výstřelu. 50 respondentů použilo zbraň jako donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní. 47 respondentů uvedlo, že zbraň mělo buď v pohotovostní poloze, nebo ji měli pouze v ruce u pouzdra. Zhruba pětina respondentů uvedla, že výcvikem nejsou připraveni na situaci, kdy by bylo nutno střelnou zbraň skutečně proti pachateli použít. Zhruba stejný počet se vyjádřil, že po zvážení veškerých okolností zákroku nedokáže jednoznačně říci, že by po pachateli skutečně vystřelili. Taser by namísto zbraně upřednostnilo 135 dotázaných, což jsou téměř všichni. Zhruba polovina respondentů uvedla, že taser by byl namísto zbraně vhodnější, avšak jejich útvar je nemá k dispozici. Zjištěné skutečnosti výše uvedenou hypotézu potvrzují.

Hypotéza č. 4: Při závažném zákroku, u kterého hrozí faktické použití služební střelné zbraně, dochází u příslušníků k tunelovému vidění a tím pádem k nevyhodnocení všech okolností zákroku.

Samotná zpětná vazba týkající se přímo tunelového vidění se objevila u odpovědi 2 respondentů v otázce, kde se mohli vyjádřit, s jakými projevy se setkali v souvislosti s držetím zbraně při zákroku. Navíc u další otázky třetina respondentů odpověděla, že primárním cílem zákroku se zbraní je co nejrychlejším způsobem dostat pachatele pod kontrolu. Tato situace sama o sobě může být zdrojem tunelového vidění. 52 respondentů dále uvedlo, že během zákroku ztratili kontakt se svými kolegy. Bližší specifikací odpovědí bylo určeno, že u 25 z nich došlo ke ztrátě v souvislosti se zpozorováním pachatele a jejich okamžitým vyražením za ním. U 16 se projevila zvýšená soustředěnost na samotný zákrok. Po vyhodnocení všech těchto odpovědí, lze tvrdit, že se příslušníci setkávají s okolnostmi, které podporují mimo jiné tunelové vidění, které může mít právě za následek ztrátu kontaktu s kolegy a být potenciálním zdrojem nebezpečných situací a okolností v probíhajícím zákroku. Tedy u některých příslušníků k tunelovému vidění dochází. Tímto byla hypotéza potvrzena.

Závěr

Tato bakalářská práce analyzovala nejdůležitější právní a psychologické aspekty použití střelné zbraně příslušníky vybraných bezpečnostních sborů. Autor této práce za volbu tohoto tématu velmi rád. Velmi si rozšířil pohled do problematiky bezpečnostních sborů a právě používání služebních zbraní. I přes několik let služby u Policie České republiky dokáže zhodnotit, že je důležité se neustále rozvíjet. Díky dlouhým létům, co se zabývá problematikou zbraní, zákona o zbraních a psychologii může zhodnotit, že s touto bakalářskou prací získal spoustu cenných zkušeností pro další osobnostní rozvoj a k využití v rámci vlastního služebního zařazení.

Při komunikaci a diskuzích nad pasážemi této bakalářské práce dostal autor příležitost k tomu navázat množství pracovních kontaktů a získal zpětnou vazbu k danému tématu. Na druhé straně množství příslušníků vyslovovalo myšlenky a názory, zvláště v oblasti kontrolních orgánů, že není úplně vhodné je rozebírat na veřejné úrovni, za kterou obecně bakalářskou práci považovali. Převládaly obavy, že by mohly být názory využity proti nim samotným. Autor práce se s tímto musel vyrovnávat po celou dobu zpracovávání této práce.

Tato zjištění motivovala autora práce k vytvoření anonymního dotazníku, aby získal upřímná vyjádření. Bohužel pandemická situace v souvislosti s onemocněním Covid-19 donutila autora práce zvolit metodu online dotazníku. Napříč různými útvary jednotlivých bezpečnostních sborů slýchal názory, které se stavěli vzhledem ke zdravotní bezpečnosti k omezení osobních kontaktů. Proto jejich přání vyslyšel a zvolil tuto metodu za účelem získání většího počtu respondentů, tedy názorů, které pomohly dokreslit pohled do zkoumané problematiky.

Otázky dotazování byly autorem záměrně voleny nejen vzhledem k jím stanoveným hypotézám, ale i k samotnému obsahu a cílům bakalářské práce. Psychologie a psychická odolnost u příslušníků zbrojených bezpečnostních sborů hraje zásadní roli. Nejvýraznějším zjištěním je, že by pouze zhruba polovina dotázaných využila např. právě po použití služební střelné zbraně psychologickou pomoc, kterou bezpečnostní sbor nabízí, ačkoliv téměř všichni dotázaní uvedli, že jsou s touto možností seznámeni. V tomto směru musí autor poznamenat, že využití psychologické pomoci není žádnou slabostí, nýbrž důkazem o skutečnosti, že člověk si uvědomuje zodpovědnost a vážnost

svého jednání. V náročných psychologických a emocionálních momentech je vhodné si promluvit s odborníkem.

V oblasti právního povědomí o oprávněních k použití služební střelné zbraně se zhruba třetina příslušníků seznamuje samostudiem se zákony, které se problematiky týkají. Toto je ten nejlepší boj jak se postavit potenciálnímu riziku neznalosti a nalezení vnitřního vyrovnaní a stability. Příslušník, který je vyrovnaný, je zároveň i sebejistější nejen při zákroku se střelnou zbraní, ale i v přímém výkonu služby.

Zhruba dvě třetiny respondentů projevilo názor na spokojenost s kvalitou služební přípravy, tedy výcviků. Služební příprava je nedílnou součástí fyzického i psychického zdokonalování se. Tato služební příprava je realizována bezpečnostním sborem. Autor práce vyjadřuje nadšení nad skutečností, že výcviky jsou vnímány jako kvalitní. Osobně zná velké množství instruktorů, kteří do náplně výcviků dávají i srdce a snaží se je udělat zajímavé a přínosné pro všechny kategorie příslušníků z pohledu jejich zkušeností se zbraněmi, výkonem služby apod. Velká většina příslušníků se však i navíc zdokonaluje vlastními prostředky ať už na soukromých střelnicích, tak i ve fitness centrech, případně jsou členy různých airsoftových týmů. Zdokonalení fyzické a střelecké přípravy je i životní stylem, který přispívá k odbourávání stresu, nervozity a dalších negativních vlivů.

Výsledkem dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že drtivá většina respondentů je pro sjednocení oprávnění k používání taseru. V současné době již probíhají legislativní přípravy v oblasti novelizace u Celní správy České republiky. Nicméně rozšíření tohoto oprávnění na všechny sbory by mělo být zohledněno na všechny bezpečnostní sbory.

Analýza zpracovaných právních a psychologických aspektů použití střelných zbraní příslušníky vybraných bezpečnostních sborů je svým druhem zpětné vazby pro jednotlivé příslušníky k pochopení různých potenciálních negativ, které mohou ovlivňovat jejich rozhodovací schopnosti. Pochopením vlastních slabých stránek a příčin, které je mohou ovlivňovat nebo působit na jejich vznik je klíčem k osobnostnímu rozvoji a zlepšení nejen v oblasti výkonu služby, ale i kvality duševního života.

Zároveň s tím může posloužit i uchazeči o přijetí do služebního poměru k pochopení náročných situací, se kterými se bude potýkat. Každý uchazeč o službu v rámci jakéhokoliv bezpečnostního sboru by měl mít na paměti a zvážit, že služební

poměr s sebou nese jisté povinnosti a zodpovědnost, která je ze strany české společnosti očekávána. Proto u samotného přijímacího řízení je prováděna psychologická analýza uchazeče, aby bylo možné vybrat ty s nejlepšími předpoklady k vyrovnání se se zátěží, která na budoucí příslušníky bude kladena.

Nutno podotknout, že i přes veškerá učiněná opatření je do budoucna vhodnější využít metodu osobního dotazování, neboť autor práce byl tímto ochuzen o neverbální komunikaci respondentů. I přes tyto těžkosti bylo dosaženo velké skupiny vrácených dotazníků. Odpovědi byly autorem práce utříděny, tak aby každý čtenář, který se s touto prací seznámí, mohl získané poznatky a výsledky stejně jako autor práce dále využít, nejen k rozšíření vlastních obzorů.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERNÝ, P. *Manuál obranné střelby*. Praha: Grada, 2004. 224 s. ISBN 978-80-247-0739-6.
2. ČERNÝ, P. *Manuál obranné střelby II - Defenzivní a taktické použití pušky a brokovnice*. Praha: Grada, 2013. 320 s. ISBN 978-80-247-4427-8.
3. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 318 s. ISBN 978-80-7380-581-4.
5. DOUGHERTY, M. J. *Odstřelovač SAS a speciálních jednotek*. Praha: Naše Vojsko, 2014. 320 s. ISBN: 978-80-206-1474-2.
6. FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 2. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 336 s. ISBN 978-80-86723-64-8.
7. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vydání. Praha: Portál, 2015. 776 s. ISBN 978-80-262-0873-0.
8. HENRY, V. E. *Death work: Police, Trauma and Psychology of Survival*. New York: Oxford University Press, 2004. 400 s. ISBN 0-19-515765-6.
9. JELÍNEK, J., et al. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014. 1248 s. ISBN 978-80-7502-049-9.
10. KOMENDA, J. *Manipulace se zbraní při zkoušce odborné způsobilosti – pro žadatele o zbrojní průkaz*. 5. vydání. Brno: Legraf, s.r.o., 2018. 128 s. ISBN 978-80-907257-0-6.
11. LAU, M. R. *Vojenský a policejní odstřelovač*. Praha: Naše Vojsko, 2013. 360 s. ISBN 978-80-206-0708-9.
12. MLČÁK, Z. *Emergentní psychologie a krizová intervence*. 2. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011. 86 s. ISBN 978-80-7368-950-6.
13. PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. 472 s. ISBN 978-80-200-1499-3.
14. SKANAKER, R., ANTAL, L. *Sportovní střelba z pistole*. Praha: Naše Vojsko, 2007. 196 s. ISBN 80-206-0841-9.
15. ŠPATENKOVÁ, N., et al. *Krise – Psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. 132 s. ISBN 80-247-0888-4.

16. VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 461 s. ISBN 978-80-7400-543-5.
17. ZÁRUBA, J. *Zbrojní průkaz – právní předpisy a testy ke zkoušce odborné způsobilosti*. 7. vydání. Praha: Leges, 2021. 325 s. ISBN 978-80-7502-547-0.

Elektronické zdroje

1. ČESKO. ARMED STORE S.R.O. *Pistole Glock 19*. [online] Armed Store, s.r.o., © 2022 [cit. 2022-02-11].
Dostupné z WWW: <https://www.armed.cz/data/cache/thumb_550-550-12/products/132838/1527597456/glock_19.jpg>.
2. ČESKO. ČESKÁ ZBROJOVKA, A.S. *Pistole CZ 75 B*. [online] Česká Zbrojovka, a.s., © 2022 [cit. 2022-02-06].
Dostupné z WWW: <<https://www.czub.cz/image/640/53>>.
3. ČESKO. ČESKÁ ZBROJOVKA, A.S. *Semi-auto samopal CZ SCORPION EVO 3 SI*. [online] Česká Zbrojovka, a.s., © 2022 [cit. 2022-02-06]
Dostupné z WWW: <<https://www.czub.cz/image/1635/53>>.
4. ČESKO. WWW.STUDIUM-PSYCHOLOGIE.CZ. *Teorie temperamentu*. [online] www.studium-psychologie.cz, © 2020 [cit. 2022-01-25]
Dostupné z WWW: <<https://www.studium-psychologie.cz/psychologie-osobnosti/4-temperament-teorie-temperamentu.html>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), v platném znění. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1961, částka 66, s. 513-576.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1101>>.
ISSN 0322-8037.
2. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 555 ze dne 17. listopadu 1992, o Vězeňské a justiční strážci České republiky, v platném znění. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1992, částka 112, s. 3297-3302.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2635>>.
ISSN 1210-0005.

3. ČESKO. Zákon č. 119 ze dne 8. března 2002, o střelných zbraních a střelivu, v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 52, s. 3038-3070.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3871>>.
ISSN 1211-1244.
4. ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003, o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 121, s. 5850-5910.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4205>>.
ISSN 1211-1244.
5. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky, v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4116.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.
ISSN 1211-1244.
6. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.
ISSN 1211-1244.
7. ČESKO. Zákon č. 17 ze dne 8. prosince 2011, o Celní správě České republiky, v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 5, s. 98-123.
Dostupné z WWW:
<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6101>>.
ISSN 1211-1244.

Ostatní zdroje

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 6 Tdo 643/2009.
Dostupné z WWW:
<https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/BF0ED5F2EBCFED5BC1257A4E0066A81C?openDocument&Highlight=0,>.

Seznam příloh

I: Dotazník.....	106
------------------	-----

Seznam zkratk

zák. = zákon

č. = číslo

Sb. = Sbírky zákonů

sp. = spisová

zn. = značka

ust. = ustanovení

odst. = odstavec, odstavce

písm. = písmeno, písmena

PČR = Policie České republiky

VS ČR / VSČR = Vězeňská služba České republiky

CS ČR / CSČR = Celní správa České republiky

OVK = Oddělení vnitřní kontroly

GIBS = Generální inspekce bezpečnostních sborů

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vyhodnocení otázky č. 1.....	53
Tabulka 2 Vyhodnocení otázky č. 2.....	54
Tabulka 3 Vyhodnocení otázky č. 3.....	55
Tabulka 4 Vyhodnocení otázky č. 4.....	57
Tabulka 5 Vyhodnocení otázky č. 5.....	59
Tabulka 6 Vyhodnocení otázky č. 6.....	61
Tabulka 7 Vyhodnocení otázky č. 7.....	62
Tabulka 8 Vyhodnocení otázky č. 8.....	64
Tabulka 9 Vyhodnocení otázky č. 9.....	66
Tabulka 10 Vyhodnocení otázky č. 10.....	68
Tabulka 11 Vyhodnocení otázky č. 11.....	70
Tabulka 12 Vyhodnocení otázky č. 12.....	71
Tabulka 13 Vyhodnocení otázky č. 13.....	72
Tabulka 14 Vyhodnocení otázky č. 14.....	74
Tabulka 15 Vyhodnocení otázky č. 15.....	76
Tabulka 16 Vyhodnocení otázky č. 16.....	78
Tabulka 17 Vyhodnocení otázky č. 17.....	80
Tabulka 18 Vyhodnocení otázky č. 18.....	82
Tabulka 19 Vyhodnocení otázky č. 19.....	84
Tabulka 20 Vyhodnocení otázky č. 20.....	85
Tabulka 21 Vyhodnocení otázky č. 21.....	87
Tabulka 22 Vyhodnocení otázky č. 22.....	90
Tabulka 23 Vyhodnocení otázky č. 23.....	91
Tabulka 24 Vyhodnocení otázky č. 24.....	92

Seznam grafů

Graf 1 Vyhodnocení otázky č. 1	53
Graf 2 Vyhodnocení otázky č. 2	54
Graf 3 Vyhodnocení otázky č. 3	56
Graf 4 Vyhodnocení otázky č. 4	58
Graf 5 Vyhodnocení otázky č. 5	60
Graf 6 Vyhodnocení otázky č. 6	61
Graf 7 Vyhodnocení otázky č. 7	63
Graf 8 Vyhodnocení otázky č. 8	65
Graf 9 Vyhodnocení otázky č. 10	69
Graf 10 Vyhodnocení otázky č. 11	70
Graf 11 Vyhodnocení otázky č. 12	71
Graf 12 Vyhodnocení otázky č. 13	73
Graf 13 Vyhodnocení otázky č. 14	75
Graf 14 Vyhodnocení otázky č. 15	77
Graf 15 Vyhodnocení otázky č. 16	79
Graf 16 Vyhodnocení otázky č. 17	81
Graf 17 Vyhodnocení otázky č. 18	83
Graf 18 Vyhodnocení otázky č. 19	84
Graf 19 Vyhodnocení otázky č. 20	86
Graf 20 Vyhodnocení otázky č. 21	89
Graf 21 Vyhodnocení otázky č. 22	90
Graf 22 Vyhodnocení otázky č. 23	91
Graf 23 Vyhodnocení otázky č. 24	92

Seznam obrázků

Obrázek 1 Pistole CZ75D Compact.....	14
Obrázek 2 Pistole Glock 17.....	14
Obrázek 3 Puška CZ 858 Tactical 4V (klon zbraně Sa58)	15
Obrázek 4 Samopal Heckler & Koch MP5	15
Obrázek 5 Taser s hlavicí.....	16
Obrázek 6 Pistole CZ 75 B	17
Obrázek 7 Sa 61 Škorpion.....	17
Obrázek 8 Pistole Glock 19.....	18
Obrázek 9 CZ Scorpion EVO 3 S1	18

Přílohy

Příloha I

Dotazník

Dobrý den vážení kolegové,

Dovolte mi se představit. Jmenuji se Václav Muchka a jsem studentem 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami. Ve své bakalářské práci analyzuji právní a psychologické aspekty použití střelných zbraní příslušníky vybraných bezpečnostních sborů.

Tímto bych Vás chtěl požádat o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je zaměřen na souvislosti týkající se použití střelných zbraní ve výkonu služby. Veškeré vaše odpovědi budou zpracovávány pouze pro účely vyhodnocení dotazníků. Neshromažďuji žádné osobní údaje a ještě jednou připomínám, že dotazník je zcela anonymní.

Děkuji Vám všem za spolupráci a váš čas, který mě tímto věnujete.

Václav Muchka

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Žena
- b) Muž

Otázka č. 2: Jste příslušníkem/příslušnicí jakého ozbrojeného bezpečnostního sboru?

- a) Policie České republiky
- b) Vězeňská služba České republiky
- c) Celní správa České republiky

Otázka č. 3: Jak dlouho jste příslušníkem/příslušnicí ozbrojené sboru?

- a) Nyní jsem zařazen(a) v době základní odborné přípravy mého sboru
- b) Do 3 let, jsem ve výkonu služby, ale ještě nemám splněnu služební zkoušku
- c) 3–5 let
- d) 6–9 let
- e) 10–15 let
- f) 16 a více let

Otázka č. 4: Jste seznámen(a) s právním rozsahem Vašich oprávnění k použití služební střelné zbraně?

- a) Rozhodně ano, všechna oprávnění znám bez chyb
- b) Spíše ano, tedy ihned si vzpomenu na téměř všechna
- c) Jsem schopen si vzpomenout zhruba na polovinu
- d) Spíše ne, znám pouze některá
- e) Vůbec si na žádné nevzpomínám

Otázka č. 5: Co je největším zdrojem Vašeho povědomí o oprávněních k použití služební střelné zbraně?

- a) Základní odborná příprava
- b) Samostatné studium příslušného zákona
- c) Soukromě absolvované studium na škole před či během Vašeho služebního poměru
- d) Dostal(a) jsem výklad od některého z kolegů
- e) Jiný:

Otázka č. 6: Považujete se za psychicky odolnou osobnost?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 7: Kolikrát jste se dostal(a) do situace, kdy bylo nutné tasit zbraň a namířit ji při služebním zákroku proti pachateli?

- a) Ještě se mi to nestalo
- b) 1–3x
- c) 4–6x
- d) 7–10x
- e) Stává se to tak často, že už to ani nespočítám

Otázka č. 8: Zbraň jste nejčastěji použil(a) jakým způsobem?

- a) Donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní
- b) Donucovací prostředek úder střelnou zbraní
- c) Donucovací prostředek varovný výstřel
- d) Ke střelbě na pachatele
- e) Zbraň jsem měl(a) pouze v pohotovostní poloze
- f) Zbraň jsem vytáhl(a) z pouzdra a držel(a) jsem ji pouze vedle pouzdra
- g) Ještě jsem se do podobné situace nedostal(a)

Otázka č. 9: Setkal(a) jste se při zákroku, kde došlo k držení zbraně s některým z projevů?
(stres, nervozita, třes rukou apod.)

.....

Otázka č. 10: Pokud používáte služební střelnou zbraň jako donucovací prostředek, jste připraven v tu chvíli ji případně použít ke střelbě s cílem zranění nebo eliminace pachatele?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Váhal(a) bych
- d) Spíše ne
- e) Rozhodně ne

Otázka č. 11: Před či při použití služební zbraně přemýšlíte nad tím, že Vaše jednání bude posuzováno kontrolními orgány?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Otázka č. 12: Setkal(a) jste se někdy s myšlenkou, že pokud dojde k použití zbraně, tak máte strach z následného prověřování / vyšetřování kontrolním orgánem?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 13: Z postupu kterého orgánu máte největší strach?

- a) Kontrolní odbor příslušného bezpečnostního sboru (OVK, odbor 50,...)
- b) Generální inspekce bezpečnostních sborů
- c) Kontrolních orgánů se nebojím

Otázka č. 14: Uvažoval(a) jste o tom, že pro účely zákroku je lepší použít například taser?

- a) Ano, na některé situace je lepší než ihned tasit zbraň
- b) Ano, ale náš útvar je nemá k dispozici pro výkon služby
- c) Ano, ale náš bezpečnostní sbor jej není oprávněn použít
- d) Ne, použití střelné zbraně by mělo být prioritou
- e) Ne, myslím si, že taser není spolehlivý, či dostatečně účinný
- f) Nevím co je taser

Otázka č. 15: Jste pro, aby se rozšířila oprávnění k použití taseru v rámci Celní správy a Vězeňské služby?

- a) Ano, všechny bezpečnostní sbory by jím měly být vybaveny a oprávněny použít ve stejné míře
- b) Ano, ale pouze u Celní správy
- c) Ano, ale pouze u Vězeňské služby
- d) Ne, oprávnění jsou v současnosti dostatečná, tak jak jsou nastavena pro jednotlivé bezpečnostní sbory.

Otázka č. 16: Jste spokojeni s úrovní střeleckého a taktického výcviku v rámci Vašeho bezpečnostního sboru?

- a) Výcvik je kvalitní a jsem spokojený co do náplně i četnosti
- b) Výcvik je kvalitní, ale není tak častý jak by bylo potřeba
- c) Výcvik by mohl být kvalitnější
- d) S úrovní a četností výcviků nejsem obecně moc spokojen(a)

Otázka č. 17: Myslíte si, že jste výcvikem připraveni v reálném zákroku zbraní zasáhnout skutečného pachatele, tedy nejen terč na střelnici či při nácvičku taktiky?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Otázka č. 18: Co je podle Vás hlavním cílem zákroku se zbraní?

- a) dostat pachatele pod kontrolu co nejrychleji
- b) dostat pachatele pod kontrolu, ale současně neohrozit vlastní kolegy
- c) ochránit nezúčastněné osoby a až poté dostat pachatele pod kontrolu

Otázka č. 19: Stalo se Vám, že jste při zákroku ztratil(a) kontakt se svými kolegy?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 20: Co bylo hlavním důvodem ztráty kontaktu s kolegy?

- a) Zahlédl(a) jsem pachatele a vydal(a) jsem se ihned za ním
- b) Pachatele zahlédl někdo z kolegů a než jsem si toho všiml(a) byl(i) už daleko ode mě, nechal(i) mě na místě
- c) Byl(a) jsem soustředěný(a) na zákrok a nepostřehl(a) jsem, že už vedle mě nestojí
- d) Selhalo spojení pomocí radiostanice
- e) Nikdy se mně to nestalo

Otázka č. 21: Zažil(a) jste někdy kolegu, u kterého jste měl(a) strach, jak se při zákroku chová?

- a) Ano, byl nezkušený, a musel(a) jsem mu říkat, co má dělat
- b) Ano, byl nervózní a měl(a) jsem strach, aby mě nezranil
- c) Ano, byl vystrašený
- d) Ano, byl příliš akční
- e) Ano, zbraň nabíjel mně za zády
- f) Ano, kombinace výše uvedených ANO možností
- g) Ne, to jak se druhý chová mě nerozhodí
- h) Ne, soustředím se na zákrok
- i) Ne, kolem sebe mám pouze zkušené kolegy
- j) Ne, to neřeším
- k) Ne, ale slyšel jsem o tom, že se to už někomu stalo
- l) Ne, kombinace výše uvedených NE možností
- m) Jiný:

Otázka č. 22: Po zvážení všech okolností dokážete jednoznačně říci, že dokážete na pachatele vystřelit?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 23: Víte, že bezpečnostní sbory poskytují příslušníkům psychologickou pomoc?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 24: Využil(a) byste psychologickou pomoc v případě služebního zákroku s použitím zbraně?

- a) Ano
- b) Ne